

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

NEFT STRATEGİYASI XALQIMIZI ƏBƏDİ YÜKSƏLİŞƏ APARIR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev 2001-ci il avqustun 16-da "Neftçilər Günü" peşə bayramının təsis edilməsi haqqında" sərəncam imzaladı. Sərəncamda deyilirdi:

"Azərbaycanın neft və qaz sənayesinin inkişafında Azərbaycan xalqının dəyərli insanları – böyük alimləri, mühəndisləri, geoloqları, neftçiləri və başqa mütəxəssisləri zəngin neft və qaz sərvətlərinin vətən, xalq naminə istifadə edilməsi üçün böyük işlər görmüş, fədakarcasına çalışmış və xalqımızın tarixinə şanlı səhifələr yazmışlar. Azərbaycanın tarixində, onun iqtisadiyyatının inkişafında, xüsusilə, müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsində neft sənayesinin əhəmiyyətini nəzərə alaraq

və neftçilərin əməyini yüksək qiymətləndirərək qərara alıram: Hər il sentyabrın 20-si Azərbaycan Respublikasında "Neftçilər günü" peşə bayramı kimi qeyd olunsun".

Bu, həqiqətən, böyük bir mənə daşıyan sərəncam idi. Dünya neft sənayesinin inkişafına Azərbaycan neftçiləri böyük töhfələr vermiş, əsl qəhrəmanlıq nümunələri göstərmişlər. Müstəqillik illərində onların fəaliyyət imkanları daha da genişlənmiş neftçilərimiz xarici neft şirkətləri ilə iş birliyində özlərinin peşəkarlığını, məsuliyyətli olduqlarını bir daha sübut etmişlər.

Neftçilər keçmişdə də, indi də ən vacib, hörmətli peşə sahibləridir. Onlara qayğı Azərbaycanın gələcəyinə qayğıdır. Onlara diqqət əməksevər xalqımıza diqqətdir. Qeyd et-

məliyy ki, bu münasibət uzun müddət olub və indi də vardır. Əlbəttə, keçid dövrünü spesifikasi şəraitdə yaşayan respublikamızın çətinlikləri neft sənayesinin, burada çalışanların problemlərinin həllinə də təsir edir. Qəhrəman neftçiləri dal-

ğalı, fırtınalı Xəzərdə işləməyə ilk növbədə məas deyil, peşəyə vurğunluq, Vətənin qüdrətinin artırılması arzusu cəlb etmişdir. Mən uzun illərdən bəri neftçilərlə, o cümlədən neftçi alimlərlə təmasda oluram. Onların qayğıları, narahatlıqları,

iqtisadiyyatla bağlı düşüncələri, sözün əsl mənasında, Vətənin, torpağını sevən insanların düşüncələridir. Onlarla çoxsaylı söhbətlərimdə bir həqiqəti də aşkar etmişəm. Neftçilər çox saf, mərd və dostluğa sadıq insanlardır. Bu keyfiyyət-

ləri həmişə qoruyub saxlayan, gələcəyə nikbin baxan neftçilər ordusu Azərbaycan iqtisadiyyatının möhkəm və əzəmətli sütunlarındandır.

Əziz neftçilər, bayramınız mübarək!

(davamı 3-cü səhifədə)

SOCAR-da Neftçilər Günü münasibətilə tədbir keçirilib

Sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasının 28-ci ildönümü və neft-qaz sənayesi işçilərinin peşə bayramı - Neftçilər Günü münasibətilə tədbir keçirilib. SOCAR-dan bildirilib ki, öncə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat naziri və SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri Mikayıl Cəbbarov, Azərbaycan Respublikasının Energetika naziri Pərviz Şahbazov, SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü, Azərbaycan İnvestisiya Holdinginin baş icraçı direktoru Ruslan Əlixanov, SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəf və SOCAR-ın kollektivi Fəxri Xiyabanda müstəqil Azərbaycanın qurucusu, ölkəmizin yeni neft strategiyasının banisi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib, Ulu Öndərin əziz xatirəsini eh-

tiramla yad ediblər. "SOCAR Tower"də keçirilən tədbirdə iştirakçılar ulu öndər Heydər Əliyevin neft sənayesinin inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğısını əks etdirən fotosərgi, həmçinin Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası tərəfindən təqdim olunan və neft sənayesi tarixindən bəhs edən nadir kitablar ilə tanış olublar. Neftçilər Günü münasibətilə Azərbaycan neftçilərini təbrik edən Rövşən Nəcəf Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən əməkdə fərqlənən bir qrup neftçinin yüksək dövlət mükafatlarına layiq görülməsinin dövlətimizin başçısının çətin və məsuliyyətli neftçi peşəsinə verdiyi yüksək qiymətin növbəti təzahürü olduğunu bildirib və SOCAR kollektivi adından Prezi-

dentə minnətdarlığını ifadə edib. Rövşən Nəcəf ölkəmizin dayanıqlı və inklüziv inkişafının təməlinin ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik və qətiyyətli rəhbərliyi, Prezident İlham Əliyevin uğurlu diplomatiyası nəticəsində "Əsrin müqaviləsi" ilə qoyulduğunu qeyd edib. SOCAR-ın prezidenti "Əsrin müqaviləsi"nin ölkə iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrinin, xüsusilə neft sənayesinin və insan kapitalının davamlı inkişafına güclü təkan verdiyini və Azərbaycanın iqtisadi qüdrətini daha da artırdığını vurğulayıb. Rövşən Nəcəf ölkə rəhbərinin məqsədyönlü və uzaqgörən rəhbərliyi ilə qurulan çoxşaxəli ixrac-nəql sisteminin Azərbaycanın enerji resurslarının dünya bazarlarına birbaşa çıxışını təmin etdiyini, ölkəmizin rəqabət qabiliyyətinin art-

masına və enerji təhlükəsizliyinin güclənməsinə əlverişli zəmin yaratdığını deyib.

Bu ilki Neftçilər Günü "Əsrin müqaviləsi" çərçivəsində "Çıraq" platformasından ilk neft hasilatının 25-ci ildönümünə təsadüf etdiyini bildiren Rövşən Nəcəf bu münasibətlə bütün xarici tərəfdaşları təbrik edib, neft sənayemizin inkişafına verdikləri töhfəyə görə onlara təşəkkür edib.

Neftçilərimizi əlamətdar gün münasibətilə təbrik edən iqtisadiyyat Naziri və SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri Mikayıl Cəbbarov "Əsrin müqaviləsi"nin və uğurla reallaşdırılan milli neft strategiyasının ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına, iqtisadiyyata irihəcmli investisiyaların cəlb olunmasına, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya prosesinin sürətlənməsinə xidmət etdiyini, həyata keçirilən genişmiqyaslı neft-qaz layihələrinin Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyini təmin etməklə yanaşı, tərəfdaşlarımızın etibarlı enerji təminatına da böyük töhfə verdiyini vurğulayıb.

Energetika naziri Pərviz Şahbazov neftçiləri peşə bayramı münasibətilə təbrik edib, ölkəmizdə Neftçilər Günü təsis edilməsinin Azərbaycanın neft strategiyasının banisi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin neftçi peşəsinə verdiyi yüksək qiymətin, bu peşə sahiblərinin öz əməkzər zəhmətləri ilə müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsində oynadıqları mühüm rolun göstəricisi olduğunu bildirib. Nazir çıxışında Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında və etibarlı tərəfdaş mövqeyinə yüksəlməsində "Əsrin müqaviləsi"nin davamlı töhfələrin-

dən bəhs edib.

BP-nin Xəzər regionunda kommunikasiya və xarici əlaqələr üzrə vitse-prezidenti Bəxtiyar Aslanbəyli çıxış edərək Neftçilər Günü münasibətilə təbriklərini çatdırıb. Bu günün həm də Azəri-Çıraq-Günəşli yatağı üzrə hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişin 28-ci ildönümü ilə əlamətdar olduğunu söyləyən Bəxtiyar Aslanbəyli "Əsrin müqaviləsi"nin ümummilli lider Heydər Əliyevin mükəmməl, uzaqgörən strategiyasının şah əsərlərindən biri olduğunu vurğulayıb. O, bu müqavilənin həm karbohidrogen ehtiyatlarının, həm də qoyulan sərmayələrin həcminə görə dünyada bağlanan ən iri sazişlərdən biri olduğunu bildirib.

SOCAR-ın birinci vitse-prezidenti Xoşbəxt Yusifzadə "Əsrin müqaviləsi"nin tarixi əhəmiyyətindən bəhs edərək bu müqavilənin ulu öndər Heydər Əliyevin şəxsi nüfuzu, qətiyyətli mövqeyi və həmin dövrdə Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri kimi danışıqlar prosesində iştirak edən İlham Əliyevin diplomatik məharəti nəticəsində imzalandığını vurğulayıb.

Sonra SOCAR-ın Baş ofisində, strukturuna daxil olan müəssisələrdə, birgə müəssisələrdə, əməliyyat şirkətlərində və tərəfdaş şirkətlərdə çalışan və əmək fəaliyyətində fərqlənən bir qrup neftçi "Fəxri neftçi" döş nişanını və Fəxri fərmanla təltif olunub. Daha sonra SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəf tərəfindən neftçilərin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə ünvanladığı təşəkkür məktubu oxunub. Tədbir çərçivəsində Neftçilər Gününa həsr olunmuş "Mən fəxr edirəm ki, neftçiyəm" adlı videoqarx nümayiş etdirilib.

İLHAM ƏLİYEV: “AZƏRBAYCAN ÖZ FƏALİYYƏTİNİ BEYNƏLXALQ HÜQUQA, ƏDALƏTƏ VƏ QLOBAŁ TƏHLÜKƏSİZLİYƏ ƏSASLANARAQ HƏYATA KEÇİRMƏKDƏ DAVAM EDƏCƏK”

Sentyabrın 16-da Səmərqənddə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin Sammiti keçirilib. Azərbaycan prezidenti sammitin geniş tərkibdə iclasında çıxış edib.

O, deyib: - Azərbaycan Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri kimi regional kommunikasiya layihələrinin işə düşməsinə sanballı töhfələr verib.

Hazırda Bakı Beynəlxalq Dəniz Ti-

carət Limanı ildə 15 milyon ton yükəşirmə qabiliyyətinə malikdir və bu, ildə 25 milyon tona qədər artırılı bilər. Bu ilin ilk 7 ayında Azərbaycan ərazisindən keçən tranzit 50 faizə yaxın artıb.

Azərbaycan 52 gəmi ilə Xəzər dənizində ən böyük mülki yük donanmasına malikdir. Bakı gəmiqayırma zavodu bütün növ gəmilər istehsal edə bilir.

Son 20 ildə Azərbaycanda 19 min ki-

lometr avtomobil yolu, 1400 kilometr dəmir yolu tikilib və ya əsaslı təmir edilib. Bu gün Azərbaycan 2020-ci il İkinci Qarabağ müharibəsindəki Qələbədən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə minlərlə kilometr avtomobil yolu və yüzlərlə kilometr dəmir yolu çəkir.

Azərbaycan 18 təyyarə ilə regionumuzda ən böyük mülki hava yük donanmalarından birinə malikdir.

2024-cü ilin sonuna qədər ölkədə

beynəlxalq hava limanlarının ümumi sayı bugünkü 7-dən 9-a çatdırılacaq. 2020-ci ilin sonunda Qarabağ münaqişəsinin həlli regionumuzda nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin inkişafı üçün yeni imkanlar yaradıb. Zəngəzur dəhlizi açıldıqdan sonra bu, region ölkələrinin nəqliyyat imkanlarını daha da artıracaq və marşrut boyu yerləşən bütün ölkələr üçün faydalı olacaqdır. Azərbaycan Ermənistanla ölkələrin bir-birinin suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınmasına əsaslanan sülh müqaviləsi üçün beş əsas prinsip təqdim edib. İndi biz ilkin şərtlər və süni ləngimələr olmadan sülh sazişi layihəsi üzərində işə başlamalıyıq. Lakin təəssüf ki, bu il sentyabrın 13-də Ermənistan Azərbaycanla dövlət sərhədində genişmiqyaslı hərbi təxribat törətmişdir. Azərbaycan silahlı qüvvələri bu təxribatın qarşısını qətiyyətlə almışdır. Ermənistanın bu təxribatı iki ölkə arasında normallaşdırma prosesinə böyük bir zərbədir. Buna görə bütün məsuliyyət Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin üzərinə düşür. Bəzi aparıcı beynəlxalq təşkilatların səmərəsizliyi narahatlıq doğurur. Bununla əlaqədar 1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan silahlı qüvvələri-

nin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən çıxarılmasını tələb edən dörd qətnaməsini qeyd etmək istərdim. Təhlükəsizlik Şurasının bəzi qətnamələri bir neçə gün ərzində yerinə yetirildiyi halda, bizim vəziyyətimizlə bağlı qəbul olunmuş qətnamələr 27 il ərzində icra olunmamış qaldı. Azərbaycan Qarabağ münaqişəsini özü hərbi-siyasi yolla həll edib və Təhlükəsizlik Şurasının yuxarıda qeyd olunan qətnamələrinin icrasını təmin edib.

2019-cu ildən Azərbaycan 120 ölkəni birləşdirən, BMT-dən sonra ikinci ən böyük beynəlxalq təsisat olan Qoşulmama Hərəkatına sədrlik edir. Bizim sədrliyimiz yekdilliklə daha bir il - 2023-cü ilə qədər uzadılıb və bu, ölkəmizə olan hörmətin və etimadın göstəricisidir. Azərbaycan öz fəaliyyətini beynəlxalq hüquqa, ədalətə və qlobal təhlükəsizliyə əsaslanaraq həyata keçirməkdə davam edəcəkdir.

Sammitdə digər dövlət və hökumət başçıları da çıxış ediblər. Sonra təşkilati məsələlərə baxılıb, qərarlar qəbul olunub və Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Səmərqənd Bəyannaməsi imzalanıb.

Tədbir haqqında ətraflı yazı ilə qəzetimizin növbəti sayında tanış ola bilərsiniz.

PREZİDENTİN MƏTBUAT XİDMƏTİNİN MƏLUMATI

Sentyabrın 17-də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Telefon söhbəti zamanı regionda davamlı sülhün təmin olunması, gərginliyin aradan qaldırılması, əldə olunmuş atəşkəs razılaşmasının təmin edilməsi və Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması prosesi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

AZƏRBAYCAN XİN: “NENSİ PELOSI TƏRƏFİNDƏN VERİLMİŞ VƏ BÖLGƏDƏKİ VƏZİYYƏTİ TƏHRİF EDƏN AÇIQLAMASI CİDDİ TƏƏSSÜF DOĞURUR”

N.Pelosi tərəfindən Azərbaycana qarşı irəli sürülən əsasız və ədalətsiz ittihamlar qəbuledilməzdir. N.Pelosi ermənipərəst siyasətçi kimi tanınır və onun nümayəndə heyətinin tərkibində Konqresin məhz ermənipərəst üzvlərinin olması bunu bilavasitə nümayiş etdirir. Qarşıdan ABŞ-da Konqresə ortamüddətli seçkilər dövrü gəldiyini nəzərə alaraq, görünür N.Pelosi də bu səfərdən öz daxili siyasi gündəliyi və ABŞ-dakı erməni lobbı dairələrinin dəstəyini qazanmaq üçün istifadə edir.

Bu kimi birtərəfli addımlar və verilən əsassız açıqlamalar regionda kövrək sülhün gücləndirilməsinə deyil, əksinə gərginliyin artmasına xidmət edir.

ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının

Sentyabrın 18-də ABŞ dövlət katibi Antoni Blinken Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib. Telefon söhbəti zamanı əldə olunmuş atəşkəs rejiminin möhkəmləndirilməsi, regionda davamlı sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması, o cümlədən sülh müqaviləsi üzrə danışıqlar, nəqliyyat dəhlizlərinin açılması istiqamətində söylərin davam etdirilməsinin vacibliyi qeyd olunub.

spikeri Nensi Pelosi:

"ABŞ ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi münaqişənin hərbi yolla həllinin olmadığı qənaətinədir.

Ermənistanın müstəqilliyinə və suverenliyinə hücum edilib. Konqres artıq Azərbaycanın təcavüzünü pisləyən qətnamə hazırlayıb. Biz Ermənistanla və onun sərhədlərinin dəyişdirilməsinə qarşı kömək etməyə davam edəcəyik. Səfərimizin məqsədi Ermənistanın ABŞ-dan nə gözlədiyini və bizim hansı dəstəyi verə biləcəyimizi anlamaqdır. Qərarı Ermənistan verir, əgər Ermənistan qərar versə, biz kömək etməyə hazırıq."

Alen Simonyan bildirib ki, sərhəd hadisələrinə görə Ermənistan ABŞ-dan Azərbaycana sanksiya tətbiq etməyi gözləyir.

LAÇIN RAYONU ƏRAZİSİNDƏ ERMƏNİ TƏXRİBATI ZAMANI BASDIRILAN NÖVBƏTİ MİNALAR ZƏRƏRSİZLƏŞDİRİLİB

Ermənistan silahlı qüvvələrinin genişmiqyaslı təxribatı zamanı diversiya qruplarının minaladıqları ərazilərin və təminat yollarının mühəndis-istehkam bölmələrimiz tərəfindən təmizlənməsi prosesi davam edir.

Laçın rayonu ərazisində aparılan minatəmizləmə fəaliyyəti nəticəsində sentyabrın 19-da Böyük Işıqlı dağının şimal-şərq hissəsindəki

dərə boşluğunda 2021-ci ildə Ermənistanda istehsal edilmiş növbəti 100 ədəd Ə-001 M tipli piyada əleyhinə mina aşkar edilib. Azərbaycan Ordusunun mühəndis istehkam-bölmələri tərəfindən aşkar olunan minalar təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunmaqla ərazidən çıxarılıb. Ərazidə mühəndis təminatı üzrə görülmən işlər davam etdirilir.

RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN: AZƏRBAYCANLI QARDAŞLARIMIZIN YANINDA OLMAĞA DAVAM EDƏCƏYİK

"Azərbaycanın işğal altındakı torpaqlarını azad etməsi ilə Cənubi Qafqazda davamlı sülhün və sabitliyin yaranması üçün tarixi fürsət pəncərəsi açılmışdır. Türkiyə olaraq Azərbaycan ilə Ermənistan arasında həyata keçirilən prosesləri dəstəkləyərək bu fürsətin dəyərləndirilməsi üçün çox mühüm addımlar atırıq".

Bu fikirləri Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının 77-ci sessiyasında çıxışı zamanı bildirib.

Son günlər baş verən qarşıdurmalara baxmayaraq, iki ölkə arasında ən qısa zamanda hərtərəfli sülhün yaranacağına əminliyini ifadə edən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib: "Azərbaycanlı qardaşlarımızın haqlarını və gələcəklərini qurmaq istiqamətində apardıqları mü-

cadilədə daim onların yanında olmağa davam edəcəyik".

Türkiyənin dövlət başçısı diqqətə çatdırıb ki, bölgədəki kommunikasiyaların ən qısa zamanda açılması hər kəsin maraqlarına uyğun olacaqdır.

ABŞ DÖVLƏT KATİBİNİN TƏŞƏBBÜSÜ İLƏ AZƏRBAYCAN VƏ ERMƏNİSTAN XARİCİ İŞLƏR NAZİRLƏRİ GÖRÜŞÜB

Sentyabrın 19-da BMT Baş Assambleyasının 77-ci sessiyasının yüksək səviyyəli haftəsi çərçivəsində, ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin təşəbbüsü və iştirakı ilə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramovla Ermənistan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ararat Mirzoyan arasında görüş keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyindən bildirilib ki, görüşdə nazir Ceyhun Bayramov postmünaqişə dövründə bölgədə sülhün təmin olunması və bu istiqamətdə zəruri addımlar barədə Azərbaycanın mövqeyini diqqətə çatdırıb.

Nazir Ceyhun Bayramov sentyabrın 12-14-də Ermənistanın Azərbaycana qarşı təxribatlar və hücumlar həyata keçirməklə toqquşmalara səbəb olduğunu, bir neçə saat ərzində əldə edilmiş ilkin atəşkəsin də Ermənistan tərəfindən pozulması faktını və bununla əlavə itkilərə sə-

bəb olduğunu vurğulayıb. Azərbaycanın bölgədə genişmiqyaslı yenidənqurma işləri həyata keçirən və keçmiş məcburi köçkünləri bölgədə yerləşdirən tərəf kimi sabitliyin pozulmasında maraqlı olmadığını bildirib.

Nazir Ermənistanın 30 il ərzində ölkəmizin beynəlxalq tanınmış ərazilərində törətdiyi dərin fəsadlara baxmayaraq, 44 günlük Vətən müharibəsindən dərhal sonra sülh müqaviləsinin imzalanması təklifini irəli sürdüyünü və bu istiqamətdə ardıcıl təşəbbüslərlə çıxış etdiyini xatırladıb. Azərbaycanın Ermənistanla normallaşma prosesi, kommunikasiyaların açılması, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası, habelə humanitar istiqamətlərdə say göstərməsinə baxmayaraq, Ermənistanın proseslərə maneçilik törətdiyini, üçtərəfli bəyanatlar çərçivəsində öhdəliklərini kobud şəkildə pozduğunu bildirib.

22-28 sentyabr 2022-ci il

NEFT STRATEGİYASI XALQIMIZI ƏBƏDİ YÜKSƏLİŞƏ APARIR

Hər bir ölkənin enerji ehtiyatları onun siyasi müstəqilliyinin, iqtisadi təhlükəsizliyinin və dirçəlişinin təməlini təşkil edir. Enerji resurslarının tərkibində isə xam neft əsas yer tutur və yaxın gələcəkdə bu üstünlük dəyişməz qalacaqdır. Dünyada yanacaq-enerji resurslarının istehsalı quru ilə yanaşı, dəniz və okeanlarda da genişlənməkdədir.

Müstəqilliyin ilk illərində respublikamızda hökm sürən siyasi-iqtisadi xaos nəticəsində neft hasilatının həcmi 10 milyon tona, qaz hasilatının həcmi isə 6 milyard kubmetrə düşmüşdü. Müstəqilliyin ilk illərində respublikada mövcud ictimai-siyasi durum, Qarabağ, qaçqınların problemləri, qonşu dövlətlərin Xəzərin statusu ilə bağlı təzyiqləri və nəhayət, buradakı ehtiyatlara şübhəli münasibət də işlərin ümumi gedisinə öz təsirini göstərirdi. Üstəlik, yaranmış ağır şərait, ictimai-siyasi sahədə qeyri-sabitlik müstəqilliyinin hər 2 ili tamam olmayan Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə imicini çox aşağı salmışdı.

Məhz belə şəraitdə zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik olan Heydər Əliyevin yenidən siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra ölkədə ictimai-siyasi sabitliyin təmin edilməsi ilə bağlı taleyüklü işlər görüldü, beynəlxalq təşkilatlar və inkişaf etmiş ölkələrlə formalaşan əməkdaşlıq ön plana çəkildi. Dünyanın aparıcı dövlətlərinin Azərbaycanla, Heydər Əliyevə dövrünün güclü liderlərindən biri kimi inamı yuxarıda qeyd edilən mənfi təsiredici amillərin gücünü qat-qat azaltdı. Liderə inamın nə qədər güclü bir amil olduğu Heydər Əliyev şəxsiyyəti ilə bir daha təsdiq olundu.

Bir maraqlı cəhətə də qeyd edirəm, xarici şirkətlərin demək olar hamısı gözləyirdi ki, Heydər Əliyev ondan əvvəl hazırlanmış neft kontraktlarını tez bir zamanda imzalayacaqdır. Amma dövlət başçısı bunu etmədi və çıxışlarının birində dedi ki, biz milli mənafehlərimizin əksinə gedə bilmərik, çünki təklif edilən şərtlər Azərbaycanın maraqlarına cavab vermir. Heydər Əliyev bildirdi ki, bütün bu çətinliklərə baxmayaraq, Azərbaycan özünün əsas sərvəti olan neftdən səmərəli istifadə etmək üçün gərgin mübarizə aparmalı olacaqdır. Heydər Əliyev onu da nəzərə çatdırırdı ki, Azərbaycan, xüsusilə, neft sahəsinə Qərbin investisiya yatırmasında maraqlıdır. Həmçinin onu da bildirirdi ki, Azərbaycan hökumətinin Qərb şirkətləri ilə danışıqlar haqqında son qərarı ləngimə deyil, yeni hakimiyyətin imzalamalı olduğu müqavilənin məzmunu ilə ətraflı və müfəssəl tanış olmaq arzusunun irəli gələn addımıdır: Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bərpa edildikdən sonra neft ilk dəfə Azərbaycan xalqının əsl sərvəti olmuşdur. Bununla birlikdə, heç kəs şübhə etməməlidir ki, burada təmsil olunmuş bütün xarici şirkətlərin Azərbaycanın neft yataqlarının işlənməsində iştirakı təmin olunacaq və onların maraqlarına riayət ediləcəkdir.

Artıq Azərbaycan Prezidenti seçilmiş Heydər Əliyev 1993-cü il oktyabrın 11-də Xəzər şelfinin Azərbaycan hissəsində üç böyük yatağın – “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlarının işlənilməsi haqqında ARDNŞ (indiki SOCAR) ilə danışıqlar aparan Qərb neft şirkətlərinin təmsilçilərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etdi. Xarici şirkətlərin nümayəndə heyətinə BP-Statoil aliansı (Böyük Britaniya-Norveç), Amoco (ABŞ), Pennzoil-Ramco aliansı (ABŞ-Böyük Britaniya), UNOCAL (ABŞ), McDermott (ABŞ), Turkish Petroleum Corporation (Türkiyə), Chevron (ABŞ) və başqa şirkətlərin nümayəndələri daxil idi. Heydər Əliyev görüşdə qeyd etdi ki, böyük təbii potensiala malik olan Azərbaycan xarici şirkətlərin irəli sürdükləri bütün təşəbbüsləri məmnuniyyətlə qəbul edir, lakin bu halda Azərbaycanın milli maraqlarının prioriteti, həmçinin ətraf mühitin müdafiəsi əməkdaşlığın mühüm şərti olmalıdır: “Azərbaycan Qərbin neftçixarma şirkətlərinin nümayəndələrini əmin

edir ki, ölkədə xarici investisiyaların cəlb edilməsi üçün daha əlverişli şərait yaradılacaq”, – deyər Heydər Əliyev sözügedən tarixi görüşdə bildirdi. 1994-cü ilin sentyabrında Heydər Əliyevin və dünyanın aparıcı transmilli şirkətlərinin iştirakı ilə “Gülüstən” sərəyində “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması mərasimi keçirildi. Mərasimdə çıxış edən Heydər Əliyev dedi: “*Bu gün bu təntənəli və möhtəşəm mərasimdə mən Azərbaycan neftçilərini, Azərbaycan xalqını, bütün Azərbaycan vətəndaşlarını bu əlamətə tarixi hadisə münasibətilə təbrik edirəm.*

Biz bu müqavilə əsasında sıx birləşir, böyük əməkdaşlığa başlayırıq və mən şübhə etməirəm ki, əməkdaşlığımız uğurlu olacaqdır, buna maneçilik törədən bütün qüvvələr dəf

ediləcəkdir, müstəqil Azərbaycan Respublikası öz taleyinin, öz sərvətlərinin sahibi kimi, bu əməkdaşlıq sayəsində dünya birliyində, dünya iqtisadi birliyində öz layiqli yerini tutacaqdır.

Sizi, bu mərasimə toplaşanları, bütün bu məsələlərə müsbət maraq göstərənlərin hamısını bir daha ürəkdən təbrik edir, müqavilənin imzalanması üçün xeyir-dua verirəm. Xeyirli olsun, uğurlu olsun. Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyi naminə bu müqavilənin bu gün burada imzalanmasını ürəkdən təbrik edirəm”.

1996-cı ildə Azərbaycan daha bir uğura imza atdı. “Şahdəniz” qaz kondensat layihəsi ilə bağlı müqavilə imzalandı. 1996-cı ildə atılan addım da tariximizdə mühüm hadisə oldu, çünki bu, yenidən milyardlarla dollar investisiya cəlb etməyimizə kömək etdi.

1996-cı il avqustun 24-də “Əsrin müqaviləsi”nin yeni mərhələsi olan “Dədə Qorqud” yarımada qazma qurğusu istismara buraxıldı. “Dədə Qorqud” qazma qurğusunun fəaliyyətə başlamasına həsr olunmuş mitinqdə Heydər Əliyev söyləmişdir: “*Mən bu qurğuya “Dədə Qorqud” adı verilməsi barədə qərar qəbul etdim. Hesab edirəm ki, hər bir azərbaycanlı üçün bu, müqəddəs və əziz, qurğu üçün ən dəyərli addır”.*

Məlumdur ki, 1970-ci illərin ortalarında Moskvada qəbul edilmiş strateji qərara görə, neft sənayesinə qoyulan sərmayələr Xəzərdən ayrılaraq Qərbi Sibirə yönəldilirdi. Bununla əlaqədar Xəzərdə aparılan neft axtarışları məhdudlaşdırılmış və beləliklə, dünya səviyyəli bir çox perspektiv strukturlarda aparılmış tədqiqatlar yarımçıq qalmışdı. Bundan başqa, keçmiş Sovetlər İttifaqındakı texnologiyalar suyun dərin qatlarında əməliyyatlar aparmağa imkan vermirdi. Həmçinin bu nəhəng yataqlarda genişmiqyaslı işlərin görülməsi üçün mövcud daxili imkanlar yetərli deyildi. Azərbaycanın neft sənayesinə yeni texnologiyaların alınması, müasir qurğuların inşası isə xarici sərmayəsinə mümkün idi. Bütün bu işlər yalnız Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra mümkün oldu. Bu baxımdan Xəzərin dərinliklərində yerləşən neft yataqlarında yeni neft quyularının qazılması üçün dünyanın ən müasir qazma qurğularından istifadə olunması

obyektiv zərurətdən irəli gəlirdi və bu işdə “Dədə Qorqud” qazma qurğusunun rolu əvəzəlməz idi.

1996-cı il yanvarın 18-də Moskvada Azərbaycanla Rusiya arasında Azərbaycanın “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” dəniz yataqlarından erkən neftin Rusiyaya məxsus boru kəməri ilə Qara dənizdəki terminala nəql edilməsi haqqında saziş imzalandı.

1997-ci il iyulun 11-də isə Bakıda Azərbaycan, Rusiya və Çexistan respublikaları arasında neftin Bakı-Novorossiysk boru kəməri ilə nəql edilməsi haqqında üçtərəfli sazişin imzalanması mərasimi keçirildi. Prezident Heydər Əliyev imzalanma mərasimindən əvvəl Rusiya nümayəndə heyəti ilə görüşdə demişdi: “*Biz öz neftimizin ixracına*

dənizinin Azərbaycan sektorundakı “Araz”, “Alov” və Şərq strukturlarının, “İnam” sektorunun quruda yerləşən “Muradxanlı” və “Cəfərli” neft yataqlarının və “Zərdab” sektorunun birgə işlənməsi haqqında üç saziş imzalandı. 1998-ci il sentyabrın 2-də “İstiqlal” qazma qurğusu işə salındı. XX əsrin 70-80-ci illərində dənizdə neft və qaz yataqlarının işlənilməsi, suyun dərinliklərində olan yataqlardan neft hasil etmək üçün yeni qurğuların, cihazların, texnikanın yaradılması zərurəti meydana çıxmışdı. Bu məqsədlə “Şelf-1” üzən qazma qurğusu, sonra isə ardıcıl olaraq “Şelf-2”, “Şelf-3”, “Şelf-4” və “Şelf-5” qazma qurğuları tikilib istifadəyə verilmişdir. Dənizin dərin qatlarından neft hasil etmək üçün daha mütərəqqi texnologiya

lar əsasında yaradılmış qurğulara ehtiyac vardı. “İstiqlal” qurğusunun işə salınması bir daha sübut etdi ki, qısa müddət ərzində beynəlxalq aləmdə Azərbaycana qarşı olan mənfi rəyi dəyişmək, dağılmaqda olan bir ölkəni dünyanın maraqlar mərkəzinə çevirmək, dünyanın ən məşhur şirkətlərini ölkəmizə külli miqdarda investisiya qoymağa təşviq etmək, bütün siyasi maneələrə baxmayaraq, əsrin ən böyük layihələrindən birini reallaşdırmaq kimi möhtəşəm uğurlara yalnız Heydər Əliyev nail ola bilərdi. Məhz Heydər Əliyevin fəaliyyəti sayəsində 1998-ci il dekabrın 25-də daha bir mühüm tədbir – “Xəzərin Azərbaycan sektorundakı “Yanan Tava”, “Atəşgah” və “Muğan-Dəniz” blokunun kəşfiyyəti, işlənilməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında ARDNŞ və Yaponiyanın “Capan Petroleum”, “İndoneziya Petroleum”, “İtoçu Oyl Eksploreyn” və “Teykoku Oyl” şirkətləri arasında müqavilə imzalandı. Neft yataqlarında görülən müştərək işlər bu müqavilədə Azərbaycanın yeni neft strategiyasının uğurla reallaşdırılması istiqamətində mühüm amil rolunu oynadı.

1999-cu il aprelin 17-də Bakı-Supsa neft kəməri istifadəyə verildi. Bu, Bakı-Haşuri boru kəmərinin bazasında qurulmuşdu və Azərbaycan neftinin dünya bazarına çıxarılmasında alternativ marşrut idi. 833 km-lik kəmə (Azərbaycan ərazisində – 480 km) dünya standartlarına uyğun müasir nəqliyyat sistemidir. 1998-ci il oktyabrın 29-da isə Ankarada Türkiyə Böyük Millət Məclisinin binasında Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan prezidentləri və ABŞ-in energetika naziri tərəfindən Bakı-Tbilisi-Ceyhan marşrutu ilə əsas ixrac neft kəmərinin çəkilməsini dəstəkləyən “Ankara Bəyannaməsi”nin imzalanması ilə bu layihənin ilkin razılaşdırılması əldə olundu.

Prezident Heydər Əliyev Neft kəmərinin açılışına hərs olunmuş təntənəli mərasimdə demişdir: “*Bu gün mən son dərəcə sevinc hissi keçirirəm ki, neftin hasilatına və ixracına dair çox böyük proqramı dörd ildən bir qədər artıq müddətdə reallaşdırmağa müvəffəq ola bilmişik. Təbii ki, bunların hamısı ümumi sayların nəticəsidir. Beləliklə, 1994-cü ildə başlanmış işlər artıq öz praktiki nəticələrini verir. Bakı-Supsa neft kəməri, burada tikilmiş gözəl terminal, müvəffəqiyyətlə işləmək və nefti fasiləsiz olaraq vurmaq, onu dünya bazarlarına daşımaq üçün yaradılmış gözəl şərait buna inandırıcı sübutdur... Bakı-Supsa Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında dostluğa, əməkdaşlığa parlaq misaldır. Bizim xalqlarımız həmişə səmərəli və müvəffəqiyyətlə əməkdaşlıq etmişlər. Gürcü və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğu bizim əvəzsiz sərvətimizdir. Biz bu dostluğu qoruyuruq və yeni şəraitdə inkişaf etdirir, genişləndiririk. Gürcüstanın və Azərbaycanın səmərəli əməkdaşlığına dair misallar çoxdur. Lakin Bakı-Supsa neft kəməri, şübhəsiz ki, indiki mərhələdə bu əməkdaşlığın zirvəsidir. Bütün bu işlər, indiki halda Bakı-Supsa neft kəməri Qafqazda sabitliyin və sülhün möhkəmlənməsinə mühüm töhfə olmuşdur. Sülh biza çox gərəkdir, biza dinc Qafqaz gərəkdir, biza sabitlik gərəkdir, biz silahlı münaqişələrə son qoymalı, Qafqaz ölkələri ilə regionumuz əhatə edən ölkələr arasında ən yaxşı və mehriban münasibətlər yaratmalıyıq”.*

Heydər Əliyevin Vaşinqtonda ABŞ prezidenti Bill Klinton, senatorlar, görkəmli ictimai-siyasi xadimlər ilə görüşləri çox maraqlı olmuşdu. Bir faktı qeyd edirəm. Amerikalı senator Lourens İqlberger Heydər Əliyevlə görüşdükdən sonra demişdi: “*Dünyada çox az prezident olubdur ki, onlarla görüşlərdən sonra mən belə qənaətə gəlmişəm ki, nə isə öyrəndim. Siz sayca çox az olan belə prezidentlərdən birisiniz. Sizinlə ünsiyyətdə olduğumuzdan məmnunluq hissini ifadə edirik. Maraqlı söhbətə görə Siza öz təşəkkürümü zü bildiririk. Sizin gərgin və çoxcəhətli fəaliyyətinizi yüksək qiymətləndiririk. Siza və Azərbaycan xalqına yeni-yeni uğurlar arzulayıram”.*

“Əsrin müqaviləsi” “Azəri-Çıraq-Günəşli” yatağının geniş miqyasda işlənməsinin fəallaşdırılması və Xəzər dənizi sektorunda Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarının mənimlənməsi üçün yeni investisiyaların cəlb edilməsinə güclü təkan verdi. Nəticədə məhsulun pay bölgüsü haqqında beynəlxalq razılaşmaların sayı artaraq 22 müqaviləyə çatdı və onların çərçivəsində Azərbaycan şelfində kəşfiyyətə cəlb olunan perspektivli strukturları sayı artdı. Ümumilikdə, bu müqavilələrin gerçəkləşməsi üçün 60 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsaitin investisiyaya yönəldilməsi təmin edildi.

“Əsrin müqaviləsi”nə əsasən, Azərbaycan Avropa bazarına çıxmaq imkanı əldə etdi. Beynəlxalq investisiya və kredit təşkilatları Azərbaycanı sabit ölkə kimi qəbul etməyə başladılar. Beləliklə, neftlə əlaqəli digər sahələrə böyük kapital qoyuluşu imkanları yarandı, Azərbaycanın isə yaxın vaxtlarda valyuta ehtiyatlarını artırmağa və özünün investisiya siyasətini həyata keçirməyə başlamaqla dünya iqtisadi birliyinə inteqrasiyası prosesini sürətləndirdi.

İqtisadiyyatın digər sahələrinə investisiyalar yatırmaq üçün əlverişli şərait yarandı. Bu müqavilə Azərbaycanın neft sənayesini dirçəltməklə, xeyli iş yerləri yaratdı ki, bu da bir milyondan artıq qaçqının yaşadığı ölkə üçün çox əhəmiyyətli idi. Həmçinin bu müqavilə sayəsində Azərbaycanın elmi və mədəni əlaqələri genişləndi, beynəlxalq meydanda siyasi çəkisi artdı, ölkəmiz dünya dövlətlərinin siyasi dəstəyini aldı. Qərb siyasi sabitlik sayəsində Azərbaycana bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi qəbul olundu.

“Əsrin müqaviləsi”nə əsasən, Azərbaycan Avropa bazarına çıxmaq imkanı əldə etdi. Beynəlxalq investisiya və kredit təşkilatları Azərbaycanı sabit ölkə kimi qəbul etməyə başladılar. Beləliklə, neftlə əlaqəli digər sahələrə böyük kapital qoyuluşu imkanları yarandı, Azərbaycanın isə yaxın vaxtlarda valyuta ehtiyatlarını artırmağa və özünün investisiya siyasətini həyata keçirməyə başlamaqla dünya iqtisadi birliyinə inteqrasiyası prosesini sürətləndirdi.

İqtisadiyyatın digər sahələrinə investisiyalar yatırmaq üçün əlverişli şərait yarandı. Bu müqavilə Azərbaycanın neft sənayesini dirçəltməklə, xeyli iş yerləri yaratdı ki, bu da bir milyondan artıq qaçqının yaşadığı ölkə üçün çox əhəmiyyətli idi. Həmçinin bu müqavilə sayəsində Azərbaycanın elmi və mədəni əlaqələri genişləndi, beynəlxalq meydanda siyasi çəkisi artdı, ölkəmiz dünya dövlətlərinin siyasi dəstəyini aldı. Qərb siyasi sabitlik sayəsində Azərbaycana bərabərhüquqlu tərəfdaş kimi qəbul olundu.

Bütün bu işlərin müəllifi olan Heydər Əliyev hər cür imkandan istifadə edərək əsas neftin ixracının Azərbaycanın milli maraqlara cavab verən boru kəməri vasitəsilə həyata keçirilməsinə nail oldu.

(davamı 6-cı səhifədə)

“PƏLƏNGİN BİĞİNİ DARTMAĞA QƏRAR VERİRSƏNSƏ, FƏSADLARI İLƏ DƏ ÜZLƏŞMƏYİ GÖZƏ ALMALISAN”

“44 günlük müharibənin başa çatmasından iki ilə yaxın vaxt keçir. Ermənistan üçtərəfli bəyanat və ondan sonrakı yüksək səviyyəli razılaşmalarla üzərinə götürdüyü öhdəliklərin heç birini yerinə yetirməyib. Vaxt uzatdı, qaçdı, demaqoqluqla məşğul oldu, müxtəlif silahlı təxribatlar törətdi...” Bu sözləri rusiyalı politoloq İqor Korotçenko deyib.

“Moskva İrəvanla Bakının yaxınlaşması üçün əlindən gələni etdi. İrəvan isə növbəti təxribat törətdi: gecə erməni diversantları Azərbaycan ərazisinə daxil olaraq rabitə vasitələrini minalamağa başladılar. Onlar aşkar olundu və döyüş baş verdi. Belə bir vəziyyətdə Azərbaycan tərəfi sərhəd münəqişəsinin yarandığı və sərhədin delimitasiyası aparılmayan zonasın-

da Ermənistan silahlı qüvvələrinin bütün atəş nöqtələrini və erməni hərbi obyektlərini susdurmaq qərarına gəlib. Yəni, işğalçı Ermənistan cavabını aldı. Əsl cavab! Belə ki, təxribata cavab alan İrəvan KTMT-yə və Rusiyaya üz tutdu ki, bizim üçün vuruşun! Xeyir ola?! Siz Azərbaycan ərazisində mina basdırmağa qalxmısınız, onlar da sizin

dərinizi soyublar. İndi kimsə sizin üçün döyüşməlidir? Pələngin bığını dartmağa qərar verirsənsə, fəsadları ilə də üzləşməyi gözə almalısan. Bu artıq olur sənin problemin. Buna baxmayaraq, Rusiya siyasi və diplomatik üsullarla münəqişəni çox tez dayandırdı. Nəticədə isə İrəvandan minnətdarlıq əvəzinə, “Bu, Rusiyanın yox, ABŞ-in xidmətidir” sö-

zünü eşitdik. Sonra da ortaya Pelosi çıxdı... Budur məsələ, erməni həmkarlar... İndi ABŞ-a üstünlük verirsiniz? Buna tam haqqınız var! Siz yenidən atəş açanda və ya xarici əraziləri minalamaq üçün can atan zaman Rusiyanın da sizi, çox demirəm, beşcə günlük Azərbaycanla təkbətək qoymağa tam haqqı olacaq”, – politoloq qeyd edib.

AZƏRBAYCAN FRANSAYA NOTA VERİB

Sentyabrın 19-da Fransanın Azərbaycandakı səfiri Zakari Qros Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən bildiriblər ki, görüş zamanı bir gün əvvəl Fransadakı Azərbaycan səfirliyinə qarşı bu ölkədəki radikal erməni qrupları tərəfindən törədilən hücumla bağlı XİN-in etiraz notası Fransa səfirinə təqdim edilib. Görüşdə Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfov Fransadakı erməni diasporunun radikal ekstremist qüvvələrindən ibarət qrupun

Azərbaycan Respublikasının Paris şəhərindəki səfirliyinə hücumunun nümayişkarənə surətdə Fransa qanunlarının və ümumtəamimş beynəlxalq hüquq normalarının kobud şəkildə pozulması ilə müşayiət edildiyi qarşı tərəfin diqqətinə çatdırılıb. Hücum zamanı səfirliyin binasına maddi ziyan vurulduğu, diplomatik nümayəndəliyin fəaliyyətinə və əməkdaşların həyatlarına təhlükə yaradıldığı qeyd edilib. Nazir müavini Xələf Xələfov tərəfindən radikal erməni qruplarının bu hərəkətlərinə şəraitin yaradılması və vax-

tında qarşısının alınmamasına görə qəti etiraz bildirilib, diplomatik əlaqələr haqqında 1961-ci il tarixli Vyana Konvensiyasına uyğun olaraq diplomatik nümayəndəliklərin təhlükəsizliyinin qəbul edən ölkə tərəfindən təmin edilməsi öhdəliyinin Fransa tərəfindən yerinə yetirilməməsinə görə dərin təəssüf ifadə edilib. Həmçinin diplomatik nümayəndəliyə və onun heyətinə təhlükə yaradan vandalizm aktının Fransanın hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən hərtərəfli araşdırılması, müvafiq hüquqi qiymətin verilməsi, təqsirkar şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi və vurulmuş ziyanın ödənilməsinin təmin olunması tələb edilib. Fransa səfiri Azərbaycan səfirliyinə qarşı baş verən hadisənin təəssüf doğurduğunu bildirib. Azərbaycan tərəfinin müraciətinə müvafiq olaraq, hadisəyə müvafiq hüquqi qiymətin verilməsi üçün aidiyyəti addımların atılacağı qeyd edilib.

Azərbaycan BMT-nin “Dayanıqlı İnkişaf Hesabatı”nda 5 pillə irəliləyib

Azərbaycan BMT-nin “Dayanıqlı İnkişaf Hesabatı – 2022” sənədində mümkün 100 73,5 bal toplayaraq 163 ölkə arasında 50-ci pillədə qərarlaşıb, 2021-ci il hesabatı ilə müqayisədə 5 pillə irəliləyib.

Bakıda keçirilən “Azərbaycan qlobal Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri İndeksində” mövzusunda tədbirdə bildirib. Onun sözlərinə görə, ölkəmiz hesabatdakı mövqeyi ilə hər 3 ölkədən 2-ni qabaqlayıb və Cəbunu iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov

Belə ki, hesabatə əsasən ölkədə 1-ci (Yoxsulluğun azaldılması), 6-cı (Təmiz su və sanitariya), 12-ci (Məsuliyyətli istehsal və istehlak) Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) üzrə irəliləyişlərin olduğu, 4-cü (Keyfiyyətli təhsil), 11-ci (Dayanıqlı şəhərlər və icmalar), 13-cü (İqlim dəyişmələri ilə mübarizə) və 17-ci (Tərəfdaşlığın gücləndirilməsi) DİM-lər üzrə isə nailiyyətlərin müşahidə olunduğu qeyd edilib. “2030 Gündəliyi” üzrə qlobal öhdəliklərə qoşulan vaxtdan indiyə qədər DİM-lərin icrası istiqamətində Azərbaycanda əhəmiyyətli işlər görüldü və nəzərəcarpacaq dərəcədə irəliləyişlər əldə edilib”, – deyə S.Məmmədov qeyd edib.

ADB: Azərbaycanda cari əməliyyatlar hesabının profisiti ÜDM-in 26.2%-nə çatacaq

Bu il Azərbaycanda cari əməliyyatlar hesabının (CƏH) profisiti ÜDM-in 26.2%-nə çatacaq. Bu barədə Asiya İnkişaf Bankının (ADB) “Asian Development Outlook” hesabatının sentyabr sayında bildirilib. Bu isə ADB-nin aprel proqnozu ilə müqayisədə 6% bəndi çoxdur. Bank cari əməliyyatlar hesabının ÜDM-də profisi ilə bağlı 2023-cü il proqnozunu isə 16.9%-dən 21.2%-ə kimi artırıb. Sənəddə bildirilib ki, 2022-ci ilin birinci rübündə neftin qiymətinin daha da artması ilə ÜDM-in 22.4%-nə bərabər profit əldə edilib. Daha yüksək neft qiymətləri 2022-ci ilin birinci

rübündə ixracın 8.1% artması ilə ticarət profisitini 2021-ci ilin eyni dövründəki 3.1 milyard dollardan 5.4 milyard dollara yüksəldib.

Hadrutda “SOCAR” yanacaqdoldurma məntəqəsi istifadəyə verildi

Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsində “SOCAR” brendli yeni modul tipli yanacaqdoldurma məntəqəsi (YDM) istifadəyə verilib. Bu məntəqə Füzuli-Hadrut-Şuşa avtomobil yolundan istifadə edən avtonəqliyyat vasitəsi sahibləri üçün əlverişli hesab edilir. Sözügedən YDM-də “Aİ-92” markalı benzin və “Dizel” yanacağının satışı həyata keçiriləcək. Bundan əlavə, “Zəfər yolu”-nun Şuşa istiqamətində daha bir modul tipli YDM-in istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur. “SOCAR PETROLEUM” QSC daha əvvəl də Şuşa və Ağdam rayonlarında modul tipli YDM-ləri istifadəyə verib. Sonuncu istismara verilən YDM

isə Qubadlı rayonunun Eyvazlı kəndində yerləşir. Hadrut qəsəbəsində istismara verilən yeni YDM ilə birlikdə, “SOCAR PETROLEUM” QSC-nin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında istifadəyə verilən YDM-lərinin sayı dördə çatdırılıb. Hazırda ölkə ərazisində SOCAR brendli 43 YDM şəbəkəsi və 11 neft terminalı bazası fəaliyyət göstərir. Ölkədə yeganə

sıxılmış təbii qaz (CNG) terminalı və CNG şəbəkəsi olan “SOCAR PETROLEUM” QSC ekoloji baxımdan təmiz olan CNG yanacağının satışında ölkə üzrə liderdir. “SOCAR” brendi ilə fəaliyyət göstərən YDM-lərdə müştərilər üçün bir sıra üstünlüklər, o cümlədən yanacağın həcm dəqiqliyini yoxlamaq imkanı mövcuddur.

Təhsil infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi məqsədilə sərəncam imzalanıb

“Azərbaycan Respublikasında modul tipli təhsil müəssisələrinin quraşdırılması işlərinin davam etdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sərəncam imzalamışdır. Sərəncama uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 10 fevral tarixli 3143 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan

vəsaitin bölgüsü”nün 1.8.3-cü yarımbəndində göstərilmiş məbləğin 5,0 (beş) milyon manatı Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinə ayrılması nəzərdə tutulmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 19 sentyabr tarixli Sərəncamına əlavə olaraq Azərbaycan ərazisində quraşdırılması nəzərdə tutulan modul tipli məktəblərin siyahısı açıqlanıb.

Azərbaycan və Pakistan arasında sosial sahədə əməkdaşlıq genişlənir

Azərbaycanın Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayevlə Pakistanın Xaricdə Yaşayan Pakistanlılarla İş və İnsan Resurslarının İnkişafı naziri Sacid Hüseyn Turi ara-

sında videokonfrans formatında görüş olub. Bbanker.az Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, S.Babayev iki ölkə arasında bir çox sahələrdə, o cümlədən əmək və məşğulluq sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi və fəal təcrübə mübadiləsinin həyata keçirilməsi üçün böyük potensialın mövcud olduğunu vurğulayıb. O, bu ilin may ayında imzalanmış “Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Xa-

ricdə Yaşayan Pakistanlılarla İş və İnsan Resurslarının İnkişafı Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu”nun ikitərəfli əlaqələrin inkişafında əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. S.H.Turi Pakistan və Azərbaycanın dost münasibətləri əsasında əlaqələrinin bu gün strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə olmasının məmnunluq doğurduğunu bildirib. O, iki ölkə arasında genişlənən əlaqələrin fonunda gələcəkdə iki nazirliyin əməkdaşlığının daha da genişlənməsinə əminliyini qeyd edib.

İran Azərbaycandan keçməklə Rusiyadan sutkada 9 milyon kubmetr qaz alacaq

İran Azərbaycandan keçməklə Rusiyadan sutkada 9 milyon kubmetr qaz alaraq cənub regionlarının yaşayış məntəqələrini təbii qazla təmin edəcək. İranın “Fars News” agentliyi xəbər verir ki, bununla bağlı Rusiya və İranın müvafiq qurumlarının rəhbərləri razılıq

əldə ediblər. Cari ilin iyul ayında Moskvada İranın “NİOC” dövlət neft şirkəti ilə Rusiyanın “Qazprom” dövlət şirkəti arasında qaz satışı ilə əlaqədar 40 milyard dollar dəyərində müqavilə imzalanıb. Nəzərə çatdıraq ki, ötən ilin noyabrında İranla Azərbaycan

arasında müqavilə imzalanıb. Müqaviləyə əsasən, Azərbaycan İrandan keçməklə Türkmənistandan qaz alır. Transizt əvəzinə İran nağd vəsait deyil, təbii qaz alaraq cənub regionlarının təbii qaza olan tələbatını ödəyir.

22-28 sentyabr 2022-ci il

GÜCLÜ DÖVLƏT, QALIB XALQ, MÜZƏFFƏR ALİ BAŞ KOMANDAN...

Bütün qlobal siyasəti platformalarda milli maraqlarını qətiyyətlə təmin edən Azərbaycan döyüş meydanında da yeni zəfərlər qazanır

(əvvəli ötən sayımızda)

“Brüssel Prosesi”:

Avropa İttifaqı Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqları qəbul edir
Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin vasitəçiliyi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın Baş Naziri Nikol Paşinyan arasında indiyə kimi Brüsseldə 4 dəfə görüş keçirilib. “Brüssel Prosesi” adını alan bu formatda ilk görüş 2021-ci il dekabrın 14-də baş tutub. Bu görüşün gündəliyinə çıxarılan və müzakirə olunan məsələlər, əldə olunan razılaşmalar İkinci Qarabağ müharibəsindəki qələbəni postmüharibə dövründə siyasəti sferada uğurla davam etdirən Azərbaycanın növbəti diplomatik nailiyyəti oldu.

Konstruktiv mühitdə keçən ilk Brüssel görüşündə münasibətlərin normallaşdırılması və kommunikasiyaların açılmasına dair önəmli məsələlər müzakirə olundu. Xüsusilə qeyd edilməlidir ki, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin minalardan təmizlənməsi məsələsi gündəliyə gətirildi, Avropa İttifaqının bu istiqamətdə Azərbaycana texniki yardım göstərməyə hazır olduğu bildirildi.

Dövlət sərhədinin delimitasiyasına gəldikdə, bununla bağlı hər iki tərəf müvəqqəti işçi qrupun yaradılması ilə bağlı razılığa gəldilər. Eyni zamanda, kommunikasiya və nəqliyyat xətlərinin açılması məsələsi geniş müzakirə olundu və Ermənistan tərəfi öz ərazisindən dəmir yolu xəttinin çəkilməsi ilə bağlı üzərinə düşən öhdəliyi təsdiq etdi. Bildirildi ki, Ermənistan tərəfi dəmir yolunun çəkilişinə tezliklə start verəcək. Burada gömrük və sərhəd nəzarət məsələlərinin qarşılıqlı prinsip əsasında təmin olunması barədə razılıq əldə olundu.

Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin üçtərəfli görüşün nəticəsinə dair bəyanatı da Azərbaycanın maraqlarını ehtiva etdi. Bəyanatda Aİ Şurasının Prezidenti tərəfindən Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olunması üçün Azərbaycanla Ermənistan arasında hərtərəfli sülh müqaviləsinin imzalanmasına çağırış edilib. Şarl Mişel bildirib ki, 2020-ci il 10 noyabr, 2021-ci il 11 yanvar və 26 noyabr görüşləri və bəyanatlarından irəli gələn öhdəliklər yerinə yetirilməlidir.

Bəyanatda ilk dəfə olaraq Aİ-nin gündəliyinə itkin düşmüş şəxslər mövzusu daxil edildi, onların taleyinə aydınlıq gətirilməsinin zəruriliyi qeyd olundu. Şarl Mişelin bəyanatında, həmçinin miniatürizmə söylərinə, münafişlərdən əziyyət çəkmiş insanlara, xüsusilə yenicən qurulan fəaliyyətlərinə dəstək ifadə olundu. Habelə sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyası məsələsində Aİ tərəfindən məşvərəti statusda dəstək verilə biləcəyi vurğulandı. Şarl Mişel regionda kommunikasiya infrastrukturunun yaradılmasına, ölkələr arasında əlaqəni təmin edən xətlərin açılmasına və inkişaf etdirilməsinə Aİ-nin dəstəyini ifadə etdi. Qurumun hətta iqtisadi və investisiya resursları vasitəsilə bu layihələri dəstəkləyəcəyi də vurğulandı. Bəyanatda dəmir yolu xəttinin çəkilməsi məsələsinə xüsusi toxunuldu. Həmçinin, dəmir yollarında gömrük və sərhəd nəzarətinin qarşılıqlıq prinsipi əsasında təşkil olunacağı diqqətə çatdırıldı. Bəyanatda səslənən bütün fikirlər Aİ-nin təşəbbüsü ilə keçirilmiş ilk Brüssel görüşündə Azərbaycanın haqlı mövqeyinin bir daha təsdiqləndiyini nümayiş etdirdi. Bu bəyanat Ermənistan tərəfini bir daha kapitulyasiya aktının şərtlərinə əməl etməyə vadar edir və bu ölkədə revanşist meyillərin baş qaldırma ehtimalının heç bir perspektivi olmadığını təsdiqləyir.

Aİ Şurasının Prezidenti bəyanatda «Dağlıq Qarabağ münaqişəsi», «status» kimi ifadələrdən istifadə etmədi. O cümlədən, Minsk qrupunun da adı çəkilmədi. Bu da bir daha təsdiq etdi ki, status məsələsi tarixi arxivinə gömü-

lüb və Avropa İttifaqı da Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqları bölüşür. Beləliklə, Soçidəki Azərbaycanın maraqlarına cavab verən nəticələr Brüsseldə də təmin olundu. Bir daha təsdiq edildi ki, Prezident İlham Əliyevin bütün danışıqlarda diplomatik küncə sıxışdırdığı Ermənistanın öhdəliklərini yerinə yetirməkdən başqa yolu qalmayıb.

Yeni reallıqların məzmununu**Azərbaycan müəyyən edir**

2022-ci il aprelin 6-da Brüsseldə Azər-

baycan Prezidenti İlham Əliyev, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel və Ermənistanın Baş Naziri Nikol Paşinyan arasında növbəti üçtərəfli görüş keçirildi. Bu, Prezident İlham Əliyev və Baş Nazir Paşinyan arasında «Brüssel prosesi» çərçivəsində sayca ikinci, 44 günlük müharibədən sonra isə ümumilikdə altıncı görüş oldu.

Yazıda da qeyd olunduğu kimi, əvvəlki görüşlərin hər birinin məzmunu Azərbaycanın müharibədəki zəfərdən sonra yaratdığı yeni reallıqların mahiyyətinə uyğun olmuş, münasibətlərin normallaşdırılması, regionda kommunikasiyaların bərpası istiqamətində respublikamızın təşəbbüsü və təklifləri həm Avropa İttifaqı, həm də Rusiya tərəfindən dəstəklənmişdi.

Xatırladım ki, bu görüşdən bir gün əvvəl - aprelin 5-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət Katibi Antoni Blinken Prezident İlham Əliyevə zəng etmiş, Brüsseldə Aİ-nin dəstəyi ilə Ermənistan və Azərbaycan arasında liderlər səviyyəsində keçiriləcək görüşə ABŞ-ın önəm verdiyini bildirmişdi. Öz növbəsində Prezident İlham Əliyev regionda sülhün və sabitliyin təmin olunması, Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması və sülh müqaviləsi üzrə danışıqlara başlanılması, nəqliyyat bağlantıları və kommunikasiyaların qurulması üçün Azərbaycanın irəli sürdüyü təklifləri və mövqeyini diqqətə çatdırmışdı. Dövlətimizin başçısı humanitar məsələlərə toxunaraq, Birinci Ermənistan-Azərbaycan müharibəsində itkin düşmüş hesab olunan 3890 nəfər azərbaycanlının taleyinə Ermənistan tərəfindən aydınlıq gətirilməsi və kütləvi məzarlıqların yerləri barədə məlumat verilməsinin vacibliyini bildirmişdi.

Əvvəlki görüşlərdə olduğu kimi, Prezident İlham Əliyev Brüsseldə növbəti dəfə Azərbaycanın maraq və mənafeələrini qətiyyətlə təmin etdi. Görüşdə postmünaqişə mərhələsində bölgənin inkişafı ilə bağlı Azərbaycanın hər zaman çıxış etdiyi prinsiplər, o cümlədən 2020-ci ilin 10 noyabr bəyanatının müddəalarına tam riayət olunması, tərəf-

lər arasında sülh və etimadın təşviq olunması üçün humanitar addımların davam etdirilməsi, iki dövlətin sərhədinin delimitasiya və demarkasiyası üçün konkret addımların atılması və nəqliyyat və kommunikasiyaların açılması məsələləri geniş müzakirə edildi. Humanitar tədbirlərin tərəflər arasında sülh və etimadın təşviq olunması baxımından əhəmiyyəti, o cümlədən itkin düşmüş şəxslərlə bağlı məsələlər, minaların təmizlənməsinin vacibliyi vur-

sumları və qaydaları barədə razılıq əldə ediblər və yaxın günlərdə baş nazirlərin müavinləri bu işi davam etdirəcəklər. Sülh sazişinə gəlinə, liderlər Ermənistan ilə Azərbaycan arasında dövlətlərarası münasibətləri tənzimləyən gələcək sülh müqaviləsinə dair müzakirəni davam etdirmək barədə də razılığa gəliblər. Yaxın həftələrdə xarici işlər nazirlərinin başçılıq etdikləri nümayəndə heyətləri bu prosesi davam etdirəcəklər. Bunun davamı olaraq, mən hər iki li-

ğulanaraq, Avropa İttifaqının bölgədə aparılan humanitar miniatürizmə, eləcə də reabilitasiya və rekonstruksiya işlərinə dəstək verəcəyi qeyd olundu. Əldə olunmuş yeni razılaşmalar Azərbaycanın postmüharibə dövründə öz mənafeələrini inamla təmin etməsindən xəbər verdi.

Aİ-nin təşəbbüsləri Azərbaycanın mövqeyi ilə uzlaşır

Prezident İlham Əliyev, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel və Ermənistanın Baş Naziri Nikol Paşinyan arasında mayın 22-də «Brüssel prosesi» çərçivəsində Belçikanın paytaxtında növbəti - sayca üçüncü üçtərəfli görüş keçirildi. Görüşün yekunlarına dair Şarl Mişelin mətbuata verdiyi açıqlamalar bir daha göstərdi ki, ötən ilin dekabrından başlamış bu prosesin müzakirə mövzusu olan məsələlər regionda yaranmış yeni reallıqların prinsiplərini özündə ehtiva edir. Şarl Mişel açıqlamasında deyib: *“Müzakirə səmimi və məhsuldar oldu, biz bütün məsələləri nəzərdən keçirdik. Bizim humanitar məsələlər, o cümlədən minaların təmizlənməsi və saxlanılanların azad edilməsi ilə bağlı saylarla əlaqədar ətraflı müzakirəmiz oldu və biz itkin düşmüş insanların taleyinə də toxunduq.*

Biz aşağıdakı nəticələrə nail olduq: Sərhəd məsələləri ilə bağlı komissiyanın birinci birgə iclası dövlətlərarası sərhəddə yaxın günlərdə baş tutacaq. Bu iclasda sərhədin delimitasiyası və sabit vəziyyətin ən yaxşı şəkildə necə təmin edilməsi ilə bağlı bütün məsələlərə toxunulacaq.

Kommunikasiya ilə əlaqədar liderlər nəqliyyat əlaqələrinin açılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi, Azərbaycanın qərb hissəsi ilə Naxçıvan və Azərbaycan ərazisindən Ermənistanın müxtəlif hissələri arasında tranzitləri, habelə hər iki ölkənin kommunikasiya infrastrukturunu vasitəsilə beynəlxalq nəqliyyat daşımalarını tənzimləyəcək prinsiplər üzərində razılığa gəldilər. Onlar xüsusilə beynəlxalq daşımalar kontekstində sərhəd idarəetmə prinsipləri, təhlükəsizlik, eləcə də gömrük rü-

derə müiraciətlə vurğuladım ki, zənnimcə, Qarabağdakı etnik erməni əhalinin hüquqları və təhlükəsizliyi məsələsinin həll olunması vacibdir.

Sosial-iqtisadi inkişafa gəlinə, Avropa İttifaqı tərəflərlə birlikdə hər iki ölkənin və onların xalqlarının rifahı naminə iqtisadi inkişafı təşviq etməyə çalışan İqtisadi Məşvərət Qrupunun işini inkişaf etdirəcək. Mən, həmçinin əhalinin uzunmüddətli davamlı sülhə hazırlanmasının vacibliyini də vurğuladım və Avropa İttifaqı öz dəstəyini gücləndirməyə hazırdır.

Biz six təmasda qalmağa razılaşdıq və iyul-avqust aylarına qədər eyni formatda yenidən görüşəcəyik”.

Göründüyü kimi, Qarabağdakı qondarma rejimin statusu ümumiyyətlə müzakirə olunmur, Minsk qrupunun adı çəkilmir, «Dağlıq Qarabağ» ifadəsindən istifadə olunmur və əlbəttə ki, bütün bunlar da proseslərin Azərbaycan milli maraqlarına tam uyğun olması kimi izah oluna bilər.

Eyni zamanda, bu görüş bir daha təsdiq etdi ki, Aİ-nin dəstəyi və təşəbbüsləri ilə Azərbaycanla Ermənistan arasında birbaşa danışıqları nəzərdə tutan yeni mexanizm və format formalaşmış. Bu isə hələ müharibədən əvvəl mövcud olmuş formatlarla müqayisədə obyektiv və ədalətli. Aİ Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin iki dövlət arasındakı münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində təşəbbüsləri, bu prosesə dəstəyi tamamilə tərəfsizdir. Bu baxımdan Aİ Şurası Prezidentinin mövqeyi bir vaxtlar Minsk qrupunun həmsədrlərinin ortaya qoyduqları mövqedən tamamilə fərqlənir və real nəticənin əldə olunmasına hesablanıb.

Elə buna görə də üçtərəfli görüşdən əvvəl Prezident İlham Əliyevlə Şarl Mişel arasında keçirilən təkbətək görüşdə dövlətimizin başçısı Aİ Şurası Prezidentinin Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin hazırlanması, iki ölkənin münasibətlərinin normallaşdırılması, nəqliyyat dəhlizlərinin açılması, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası proseslərinə verdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdi.

Lakin Ermənistan tərəfdən aprelin 6-dan sonra əldə olunmuş razılaşmalara uyğun olaraq heç bir addım atılmadı. Aprelin 6-da Brüsseldə əldə olunan razılaşmaya görə, müvafiq görüşlər keçirilməli idi. Ermənistan sərhədlərin delimitasiyasına dair ilk görüşün iki ölkənin sərhədində keçirilməsi barədə təklif irəli sürmüşdü. Azərbaycan da bu təklifi dəstəkləmişdi. Amma Ermənistan aprelin 29-na razılaşdırılmış görüşü ləğv etdi, daha sonra isə 7-11 may tarixlərində sərhəddə yeni görüşün keçirilməsi barədə razılaşmanı icra etmədi. Bununla da, Ermənistan razılaşdırılmış görüşdən boyun qaçırdı.

Ona görə gözlənilən idi ki, bu məsələ Brüsseldə xüsusi müzakirə olunacaq və ilk növbədə Ermənistan rəhbərliyindən bütün bunlara aydınlıq gətirilməsi tələb ediləcək. Təsədüfi deyil ki, Şarl Mişel mayın 22-də keçirilmiş görüşün yekunlarına dair mətbuata açıqlamasında əldə edilən nəticələrdən bəhs edərəkən ilk olaraq bu barədə danışdı.

Əvvəlki razılaşdırılmış iclaslardan imtina edən Ermənistan may ayında keçirilən görüşdə üzərinə yeni öhdəlik götürdü. Bundan boyun qaçıрмаq İrəvanın sülh prosesinə destruktiv yanaşması olacaqdı. Elə buna görə də üçüncü Brüssel görüşündən iki gün sonra əldə edilmiş razılaşmaların həyata keçirilməsi çərçivəsində dövlət sərhədində Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədin delimitasiyası üzrə Komissiya formatında birinci görüş keçirildi. Görüşdə tərəflər delimitasiya və digər məsələlər üzrə Komissiya çərçivəsində işləməyə hazır olduqlarını təsdiq etdilər. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel bunu nəzərəcarpan irəliləyiş adlandırdı: *“Bu gün Ermənistan-Azərbaycan sərhədində dövlətlərarası sərhədin delimitasiyası və vəziyyətin təhlükəsizliyinin ən yaxşı şəkildə təmin edilməsi ilə bağlı müzakirələrin aparılması üçün təşkil edilən Sərhəd Komissiyasının ilk iclasını səmimiyyətlə qarşılayıram. Sərhəd Komissiyasının ilk iclası Azərbaycan Prezidenti və Ermənistanın baş naziri ilə görüşdən sonra nəzərəcarpan irəliləyişdir”.*

Avqustun 30-da isə Moskva şəhərində Azərbaycan Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev və Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın sədrliyi ilə müvafiq olaraq, iki ölkə arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının, həmçinin Azərbaycan və Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası, sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın ikinci görüşü keçirildi. Görüşdə təşkilati və prosedural məsələləri müzakirə edilib, komissiyaların gələcək işi və birgə fəaliyyətinin reqlamentləri üzrə predmetli fikir mübadiləsi aparılıb.

Beləliklə, may ayında keçirilən növbəti üçtərəfli görüşdə də razılaşdırılan bütün məsələlər «Brüssel prosesi»nin Azərbaycanın milli maraq və mənafeələrinə uyğun getdiyini göstərdi. Məsələn, görüşdə Ermənistanın hələ 10 noyabr bəyanatında üzərinə götürdüyü öhdəliyə uyğun olaraq kommunikasiya ilə əlaqədar nəqliyyat əlaqələrinin açılması istiqamətində bəhs olundu. Tərəflər Azərbaycanın qərb hissəsi ilə Naxçıvan arasında tranzitləri, habelə hər iki ölkənin kommunikasiya infrastrukturunu vasitəsilə beynəlxalq nəqliyyat daşımalarını tənzimləyəcək prinsiplər üzərində razılığa gəldilər.

Bu görüşdə də Aİ Şurasının Prezidenti mətbuata açıqlamasında Ermənistanın son günlər yenidən qabartdığı status məsələsinə toxunmadı. Qarabağdakı mülki ermənilərin təhlükəsizliyinə isə Azərbaycan dövləti zəmanət verir. Bu baxımdan üçüncü görüş bir daha təsdiq etdi ki, Aİ Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqları bölüşür və «Brüssel prosesi» Bakının mövqeyinə uyğundur.

(davamı gələn sayımızda)

1999-cu il iyulun 12-də Xəzərin Azərbaycan sektorundakı “Şahdəniz” yatağında əldə edilmiş nəticələrin təqdimat mərasimi keçirildi. Mərasimdə çıxış edən Heydər Əliyev demişdi:

“...Bu gün bizim üçün daha da əhəmiyyətli odur ki, “Şahdəniz” konsorsiumunun prezidenti bəyan etdi ki, “Şahdəniz” yatağı dünya əhəmiyyətli yataqdır... Biz “Şahdəniz” yatağının potensialını bilirdik. Ona görə də bu yatağın əsasında müqavilə imzalamışdıq və bilirdik ki, bundan yaxşı nəticələr əldə edəcəyik. Onlar hamısı proqnozlar idi. Amma indi görürük ki, bu proqnozlar əsaslı olub, düz olubdur. Bu, Azərbaycan neftçilərinin, alimlərinin, Azərbaycan geoloqlarının nə qədər yüksək səviyyəli biliyə malik olduqlarını göstərir ki, belə bir şəraitdə proqnoz verirlər və bu proqnoz da artıqlaması ilə təsdiq olunur.

Bu gün “Şahdəniz” konsorsiumunun prezidenti bəyan etdi ki, 400 milyard kubmetr qaz var, ancaq 700 milyard kubmetrə qədər çatı bilər. Bizim çox hörmətli geoloqumuz isə – demək olar ki, Azərbaycanca Xəzər dənizini Yusifzadə kimi bilən ikinci adam yoxdur, – deyir ki, orada trilyon kubmetrə qədər qaz olacaqdır.

Bu gün fürsətdən istifadə edərək, “Şahdəniz” yatağını kəşf edənlərə və Xəzər dənizindəki bütün başqa yataqları kəşf edən bizim alimlərə, neftçilərə, geoloqlara, – dünyasını dəyişənlərə də, bu gün yaşayanlara da, bütün Azərbaycan

neftçilərinə bir daha, bir daha təşəkkür edirəm.

1999-cu il sentyabrın 20-də İldə Gülistan sarayında “Əsrin müqaviləsi”nin beşinci ildönümünə həsr edilmiş mərasim keçirildi. Tədbirdə çıxış edən Prezident Heydər Əliyev bildirdi ki, Azərbaycan müstəqilliyinə qədər heç vaxt öz neftinin sahibi olmamışdır, halbuki biz Xəzər dənizində neft yataqlarının aşkar olunmasında, onların sənaye üsulu ilə istismar edilməsində dünyada birinci olmuşuq. Heydər Əliyev xatırlatdı ki, Azərbaycanda neftin sənaye üsulu ilə hasil olunmasına başlandıqdan bu günədək yerin təkindən, dənizin dərinliklərindən 1 milyard 500 milyon tona qədər neft hasil edilmişdir. Bunun təxminən 450-500 milyon tonu Xəzər dənizindən çıxarılmışdır. Amma bütün bu zamanlarda neftimizdən Sovet İttifaqının tələbatını təmin etmək üçün istifadə olunmuşdur. Dövlət başçısı dedi ki, keçmişdə mən uzun illər Azərbaycanda işləmişəm və 1969-cu ildən Azərbaycanın başçısı olmuşam. Mən bunları yaxşı bilirəm və yaxşı xatırlayıram. Bizdən tələb olunurdu ki, neft-qaz hasilatını artıraraq. Biz bunu edirdik. Ancaq bundan əldə olunan gəlirlərin hamısı Sovet İttifaqının vahid büdcəsinə gedirdi. Yəni, o illərdə neft sənayesinin Azərbaycana nə qədər mənfəət verməsinə baxmayaraq, respublikamız əldə olunan neftin faydasının çox hissəsini görməyibdi.

1999-cu ilin noyabr ayında İstanbulda keçirilən ATƏT-in zirvə görüşündə Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan və Qazaxıstan rəhbərləri Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəmərinin inşasına başlamaq üçün anlaşma sənədi imzaladılar. Bundan əlavə, üç ölkə rəhbəri bəyanat qəbul etdi və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Bill Klinton öz dövləti adından bu bəyanata imza atdı. Amma Azərbaycan neftinin dünya bazarına Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinin vasitəsilə ixrac edilməsinə qarşı çıxanlar da vardı. Bu barədə Heydər Əliyev demişdi:

“Bizə, yeni birinci növbədə Azərbaycana mane olurdular. Çünki neftin sahibi bizik və nefti də haradan ixrac etmək, birinci növbədə, bizim hüququmuz idi. Bizə çox təzyiqlər etdilər. O vaxt Azərbaycanda iktimarı-siyasi vəziyyət o qədər də sabit deyildi. 1993-cü ildə burada vətəndaş müharibəsi baş vermişdi. Biz onların qarşısını aldığımız və müqaviləni imzaladıq. Bizim müqaviləni imzalayanda həтта bizim daxilimizdə belə, yüksək vəzifəli şəxslər var idi ki, onlar müxtəlif xarici xidmət orqanlarına qulluq edirdilər, bu müqavilənin pozulması haqqında öz fikirlərini söyləmişdilər... Ancaq biz qorxmadıq. Onlar isə bu işlərini davam etdirirdilər. O vaxt məcburiyyət qarşısında mənimlə burada Baş nazir vəzifəsində çalışan Surət Hüseynov kimi bir şəxs oktyabr ayının 4-də Azərbaycanda silahlı dövlət çevrilişi etməyə başladı. Biz bunun qarşısını aldığımız. Birinci növbədə, xalqın bizə dəstəyi ilə, xalqın köməyi ilə. 1995-ci ilin mart ayında yenidən silahlı dövlət çevrilişi etmək istədilər, qarşısını aldığımız. Ondan sonra bəzi yerlərdə terror aktları törətmək, körpünü partlatmaq, təxribat etmək istədilər. Zərər çəkdi, amma qarşısını aldığımız. Bütün bunların hamısı və bizə göstərilən başqa siyasi təzyiqlər, müxtəlif təsirlər ona yönəldilmişdi ki, birincisi, bizim neft müqaviləsini, bu işə Xəzər dənizində ilk dəfə biz başladığımız qəbul etmək istəmirdilər. İkincisi isə, Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru xəttinin çəkilməsinin əleyhinə çıxırdılar. Belə bir şəraitdə biz bunu başladığımız, öz iradəmizi ortaya qoyduq və əvvəldən tutduğumuz yol ilə getdik”.

2000-ci il avqustun 29-da Bakıda Azərbaycanın həyatında daha bir əlamətdar tarixi hadisə baş verdi – yeni “Qurtuluş” qazma qurğusu istismara verildi. 175 milyon dollar vəsait sərf olunmuş bu qazma qurğusunun istismara verilməsinin Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyəti vardır. Bu layihə bir daha sübut etdi ki, Azərbaycan xalqı, neftçiləri, mühəndisləri, mütəxəssisləri, fəhlələri nə qədər yüksək səviyyədədirlər və nə qədər böyük işlər görməyə qadirdirlər. Eyni zamanda, bu qurğunun tikilməsi ilə 1000-dən artıq insan yüksək əməkhaqqı verilən yeni iş yerini qazandı.

Qurğunun istismara verilməsi ilə bağlı keçirilən təntənəli mərasimdə çıxış edən Heydər Əliyev demişdir:

“Bu gün istismara verdikimiz yeni qurğuya isə “Qurtuluş” adı verilmişdir. Bunun da böyük əhəmiyyəti vardır. Nə

üçün “Qurtuluş”? Qurtuluş Azərbaycan xalqının azadlığı çıxması deməkdir. Qurtuluş son illərdə Azərbaycan xalqının başına gəlmiş bəlalardan çıxması deməkdir. Qurtuluş 1993-cü ildə Azərbaycanda yaranmış vətəndaş müharibəsindən qurtulmaq deməkdir. Qurtuluş Azərbaycanın parçalandığı zaman onun parçalanmamasını qarşısını almaq deməkdir. Qurtuluş Azərbaycanın müstəqilliyi, azadlığı deməkdir. Ona görə də bu qurğuya “Qurtuluş” adını daşıyır”.

2001-ci il avqustun 30-da Heydər Əliyevin iştirakı ilə “Şahdəniz” yatağından qazın dünya bazarlarına ixracı haqqında sazişin imzalanması mərasimi keçirildi.

Bu hadisədən bir az sonra 2001-ci ilin sentyabrında Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti “Azəri”, “Günəşli” və “Çıraq” yataqlarında neft hasilatına dair tammiqyaslı işlərin layihəsinin təqdimatını keçirdi. Aparılan hesablamalar, araşdırmalar sübut edirdi ki, daha güclü neft kəmərinin tikilməsinə artıq ehtiyac yaranmışdır. Belə neft kəməri isə Bakı-Ceyhan neft kəməri ola bilərdi. Amma konkret faktlarla qeyd etdiyimiz kimi, bu marşrutun tikilməsinə maneçilik törədənlər olsa da Heydər Əliyevin mövqeyi və qətiyyəti vardı – Azərbaycan nefti dünya bazarına Bakı-Tbilisi marşrutu ilə çıxarılmalıdır. Məhz bu qətiyyətli mövqeyin sayəsində Azərbaycan nüfuzlu Qərbi şirkətlərinin etimadını qazandı və ona görə də BTC ilə bağlı çoxsaylı müqavilələr imzalandı. 2002-ci il iyunun 22-də İstanbulun “Konrad” hotelində “Üç Dənizin Əfsanəsi” konfransı keçirildi. Tədbirdə Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev, Türkiyə Prezidenti Əhməd Necdet Sezer, Ukrayna Prezidenti Leonid Kuçma, Rumıniya Prezidenti İon İlyiesku, Gürcüstan Prezidenti Eduard Şevardnadze iştirak etdilər. Mərasimdə çıxış edən Heydər Əliyev nəzərə çatdırdı ki, bu tədbirin keçirilməsinin istinad nöqtəsi 1994-cü ildə imzalanan “Əsrin müqaviləsi”dir. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra Qara dənizə bir neçə neft kəməri-Bakı-Novorossiysk və Bakı-Supsa kəmərləri çəkilmişdir. Lakin həmin kəmərlər Azərbaycanı qane etmirdi, bu səbəbdən yeni bir kəmərin çəkilməsinə ehtiyac yaranmışdır.

Heydər Əliyev dedi: “Biz Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri haqqında hələ 1994-cü ildən düşüniürdük. Amma o vaxtlar buna inanmaq çox az idi. Mənə olanlar da çox idi və bu günə qədər də bəziləri hesab edirlər ki, bu, xəyaldır. Yaxud da deyirlər ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru xətti, neft kəməri ilə ixrac edilməsi üçün Xəzər dənizində yetərli qədər neft yoxdur. Onlara cavab verərək, mən bu gün demək istəyirəm ki, 2010-cu ildə “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlarından 50 milyon ton neft hasil olunacaqdır və bu da Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərinin işləməsi üçün tamamilə bəsidir. Amma bir bu, deyil, başqa yataqlar da var”.

Heydər Əliyev bildirdi ki, vaxtla Xəzər dənizindən Qara dənizə, oradan da Aralıq dənizinə qədər gedəcəyimizi təsəvvür etməzdik: “İndi 2 min kilometr uzunluğunda böyük bir neft kəməri çəkilir. Bu, haqiqətən, əfsanədir”. Çıxışının sonunda Heydər Əli-

yev qeyd etdi ki, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisinə də başlanılıb: “Bunlar reallıqdır, artıq əfsanə deyil, təklif edirəm ki, dostlarımız yeni bir əfsanənin gerçəyə çevrilməsi üzərində düşünsünlər”.

2002-ci il sentyabrın 17-də Bakının yaxınlığındakı Səngəçal sahil terminalında Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təməlinin qoyulması münasibətilə təntənəli mərasim keçirildi. Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev, Türkiyə Prezidenti Əhməd Necdet Sezer, Gürcüstan Prezidenti Eduard Şevardnadze mərasimdə iştirak etdilər. Amerika Birləşmiş Ştatlarının enerji-kəməri Spenser Abraham, eləcə də bir çox xarici ölkələrdən gəlmiş qonaqlar mərasimdə iştirak edirdilər.

Tikintisinə 1996-cı ildə başlanmış bu terminalın ərazisi 255 hektardır. “Çıraq-1” platformasından sualtı boru kəməri ilə vurulan neft bu terminalda qəbul olunur, texniki emaldan keçirilir, daha sonra ixrac sisteminə vurulur. Səngəçaldə keçirilən mərasimdə iştirakçıların diqqətinə çatdırıldı ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac neft kəmərinə xüsusi dəstəkləri olan ABŞ Prezidenti Corc Buşdan, Fransa Prezidenti Jak Şirakdan, Böyük Britaniyanın Baş Naziri Toni Bleyerden, Norveçin Baş nazirindən təbrik məktubları daxil olmuşdur.

Bu, Azərbaycan xalqının, müstəqil dövlətimizin tarixində unudulmaz iş qoyan bir hadisə idi. Onun miqyası, əhatə da-

irəsi ölkəmizdən dəfələrlə böyük olan ölkələrin əhalisinin sayına, iqtisadi potensialına görə verəcəyi iqtisadi, siyasi dividendlərdən çox idi. Ona görə də bu hadisəni təfəssilatı ilə təsvir etməyi çox vacib sayıram. Çünki neçə-neçə onilliklər keçəcək, bu hadisənin ölkəmiz üçün, müstəqilliyimiz üçün müstəsna rolu qalacaqdır.

Heydər Əliyev çıxışında Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihəsinin global və regional əhəmiyyətini, ölkələr arasında əməkdaşlığın genişlənməsində müstəsna rola malik olduğunu vurğulayaraq dedi: “Bu işlər bizim xalqlarımızın gələcəyi üçündür. Bizim bu işlərimiz yalnız və yalnız Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əldə etməsindən sonra mümkün olubdur. Siz bilirsiniz ki, Azərbaycan qədim neft ölkəsidir. 150 il bundan öncə Azərbaycanda sənaye üsulu ilə neft hasilatına başlanıbdır”.

Mərasimdə Türkiyə Prezidenti Əhməd Necdet Sezer, Gürcüstan prezidenti E.Şevardnadze çıxış etdilər. **ABŞ Prezidenti Corc Buşun tədbir iştirakçılarna ünvanladığı məktubda isə deyilirdi:** “Prezident Heydər Əliyevin Azərbaycanın əsas ixrac boru kəmərinin işi qrupunu yaratdığı vaxtdan, yəni 1997-ci il sentyabrın 5-dən bəri bugünkü tədbirin iştirakçıları uzun yol keçmişlər. Ötən müddət ərzində Prezident Heydər Əliyev neft və qaz ixrac sahəsinə verdiyi dəstəkdən geri çəkilməmişdir. Onun boru kəmərlərinin reallığa

çevrilməsində göstərdiyi uzaqgörənlik və qətiyyət bu böyük və mühüm işlərin düzgün istiqamətləndirilməsini mümkün etmişdir”. İclasda çıxış edən Heydər Əliyev Bakı-Ceyhan layihəsi barədə tərəflər arasında tam razılıq əldə olunmasını təsdiq edərək bildirdi ki, bu layihə marşrut haradan keçəcək məsələsinə son nöqtə qoyub, Gürcüstan və Azərbaycan arasında heç bir problemli məsələ yoxdur.

Mərasimə Heydər Əliyev yekun vurdu: “Biz bu gün tarixi bir gün yaşayırıq. Tarixi bir hadisənin şahidiyik. Bu tarixi biz yazırıq. Bugünkü nəsil, Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Norveç, Fransa, İtaliya və digər dövlətlər, hamımız bir yerdə böyük bir tarix yazırıq. Bunların hamısı gələcək nəsillər üçündür. Şübhə yoxdur ki, gələcək nəsillər bizim gördüyümüz bu işlərdən bəhrələnmək, daha da fərəhə yaşayaraq, ölkələrimizdə, Azərbaycanda demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu şəraitində, vətəndaş cəmiyyəti şəraitində yaşayaraq bunların bəhərlərini görəcəklər”.

Üç ölkənin prezidentləri Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təmələqoyma mərasimində gələcək nəsilləri də unutmamış, bu boru kəmərinin ülvə amallara xidmət edərək, regionun simasını dəyişdirəcək, iqtisadi inkişafa təkan verəcək, xalqın rifahını yüksəldəcək bir layihə olacağını bildirmişdilər.

(davamı gələn sayımızda)
Akademik Ziyad Səmədzadə

Onun fəaliyyəti neftçilərin gənc nəsilləri üçün əsl həyat məktəbidir (Heydər Əliyev)

Azərbaycan uzun illər neft aləmində təkə bu resursların coğrafi məkanı kimi fərqlənməmişdir. Azərbaycanda çalışmış alim və mütəxəssislər elm və texnika sahəsində yüksək göstəricilər əldə etmiş, neft elminin formalaşmasına sanballı töhfə vermişlər. SSRİ dövründə Azərbaycanın neftçi alim və mütəxəssisləri İttifaqın ən ali mükafatları olan Lenin və Dövlət mükafatları ilə təltif edilmiş, yüzlərlə neftçi SSRİ-nin “Neft sənayesi əlacısı”, “Fəxri neftçi”, “İxtiraçı” kimi fəxri adlara layiq görülmüşdür. Bir çox alim və mütəxəssislərimiz Şərqi və Cənubi-Şərqi Asyanın, Yaxın və Orta Şərqi, Mərkəzi və Şərqi Avropanın müəyyən ölkələrinin neft sənayesinin təşəkkülündə və inkişafında xidmətlər göstərmişlər. Sovet İttifaqının neft sənayesinin yaradılması və inkişafı tarixi də əsaslı dərəcədə neftçilərimizin adı ilə bağlı olmuşdur. Azərbaycanda inkişaf etmiş neft-qaz elmi böyük bir məkanda bu sahə üzrə əsas elmi mərkəzlərdən biri olmuşdur. Uzun illər SSRİ neft-qaz və geologiya, digər profil nazirliklərin rəhbərləri, hətta bir neçə nazir nəslə məşhur Azərbaycan Neft Akademiyasının məzunları olmuşlar.

Azərbaycanın neft və qaz sənayesinin inkişafında böyük xidmətləri olan, tanınmış alim və geoloqlardan biri də akademik Xoşbəxt Yusifzadədir.

Azərbaycanın bütün dövrlərdə neft sənayesinin inkişafında X.Yusifzadənin əməyi var. Xoşbəxt Yusifzadə bizim

neft tariximizdə xüsusi bir səhifə, onun keçdiyi həyat yolu və gördüyü işlər isə ayrıca bir mərhələdir. Prezident Heydər Əliyev 2000-ci il yanvarın 13-də neftçi-geoloq Xoşbəxt Yusifzadənin 70 illik yubileyi münasibətilə təbrikində yazmışdı: “Siz ölkəmizdə zəngin neft yataqlarının kəşf edilməsi və işlənməsinə böyük əmək sərf etmiş görkəmli mütəxəssis kimi tanınırsınız. Xəzər gənizində genişmiqyaslı axtarış-kəşfiyyat işlərinin uğurla yerinə yetirilməsində sizin xidmətləriniz xüsusilə böyükdür. “Bahar”, “Azəri”, “Çıraq”, “Kəpəz” və başqa neft və qaz-kondensat yataqlarının kəşfi bilavasitə rəhbərliyiniz və iştirakınızla həyata keçirilmişdir. Respublikanın neft və qaz sənayesinin aktual problemlərinin həllinə yönəldilmiş elmi yaradıcılığınız Azərbaycan dəniz neft və qaz-kondensat yataqlarının işlənmə layihələrinin hazırlanması və həyata keçirilməsində, Xəzər dənizinin dərindən sahələrinə yerləşən neft-qaz yataqlarının mənimlənməsi üçün elmi metodların tətbiq edilməsində mühüm rol oynamışdır. Neft laylarının açılmasının təkmilləşdirilməsi, neft, qaz və qaz-kondensat yataqlarının işlənməsi üsulları üzrə ixtiralarınız böyük səmərə götürmüş, fəaliyyətinizdə elmlə istehsalatın sıx bağlılığını ayəni nümayiş etdirmişdir. Karbohidrogen ehtiyatlarının hesablanması ilə bağlı proqnozlarınız həmişə təsdiq olunaraq öz dəqiqliyi və mötəbərliyi ilə neft alimləri və mütəxəssisləri arasında nüfuzunuzu daha da artırmışdır.

Görkəmli neftçi alim və peşəkar mütəxəssis kimi topladığınız böyük təcrübə Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti vəzifəsində göstərdiyiniz səylər nəticəsində daha da zənginləşmişdir.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının yeni neft strategiyasının uğurla həyata keçirilməsində, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə bağlanmış müqavilələrin gerçəkləşdirilməsində Siz böyük əzmkarlıq göstərsiniz.

Neft sənayesinin inkişafında dövlət mükafatlarına, müxtəlif orden və medallara layiq görülmüş fəaliyyətiniz neftçilərin gənc nəsilləri üçün əsl həyat məktəbidir. Əminəm ki, doğma Azərbaycanımızın tərəqqisi, xalqımızın rifahının yaxşılaşdırılması naminə neft sənayesinin inkişafı üçün işlənməsi və istehsalı uğrunda bundan sonra da var qüvvənizi sərf edəcək və respublikanın neft sənayesi sahələrində yeni nailiyyətlər qazanacaqsınız”.

22-28 sentyabr 2022-ci il

Состоялась церемония закладки фундамента автомобильного моста Агбенд

21 сентября с участием заместителя премьер-министра Азербайджана Шахина Мустафаева и министра дорог и городского развития Ирана Рустама Гасыми состоялась церемония закладки фундамента автомобильного моста Агбенд, который будет построен на территории Восточно-Зангезурского экономического района на государственной границе с Ираном. Проект создаст дополнительные возможности для стран региона, послужив повышению потенциала транспортного коридора Восток-Запад, а также расширению транспортных и экономических связей в регионе. В мероприятии приняли участие

делегация Ирана и представители министерств цифрового развития и транспорта, энергетики, Государственного таможенного комитета (ГТК), Государственной пограничной службы (ГПС), Государственного агентства автомобильных дорог Азербайджана и ЗАО "Азербайджанские железные дороги". Было отмечено, что благодаря усилиям Президента Ильхама Алиева и Президента Ибрахима Раиси азербайджано-иранские отношения находятся на высоком уровне и сотрудничество между двумя странами динамично развивается в политической, экономической, культурной и других сферах.

ВБ продолжит поддержку Азербайджана в переходе к «зеленой» экономике

Всемирный банк продолжит оказывать поддержку Азербайджану в переходе к "зеленой" экономике, сказала глава представительства банка в Азербайджане Сара Майкл. "Переход к "зеленой" экономике является для нас одним из приоритетов. В этом году мы планируем представить "Отчет о климате и развитии страны" в Азербайджане", - сказала Сара Майкл. По её словам, в прошлом году Всемирный банк представил этот анализ в других странах, чтобы помочь им определить проблемы и возможности в процессе перехода к "зеленой" экономике. "В прошлом году мы проводили такой анализ в Турции и Казахстане, в этом году

планируем сделать это в Азербайджане. Анализ поможет увидеть, как мы можем поддержать страну в переходе к "зеленой" экономике", - сказала Сара Майкл.

ВР планирует завершить строительство новой платформы на АЧГ

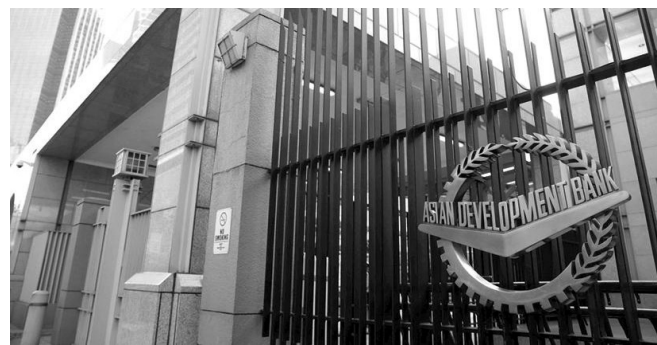
В нынешнем году планируется завершить строительство платформы «Центральный Восточный Азери» (АСЕ). Об этом сказал вице-президент ВР по Каспийскому региону

Бахтияр Асланбейли в ходе мероприятия на тему «Кибербезопасная экономика: реформы, инновационные подходы и решения», передает в среду Trend. По его словам, эта платформа - одна из современных, которая будет оборудована новейшими технологиями и способна бесперебойно работать при любых погодных условиях. «Также все наши трубопроводы обеспечены

современными технологиями, которые автоматизировали процесс работы. Цифровые решения применяются в ВР и в производственных процессах, в том числе в обеспечении физической безопасности нашей компании», - сказал Асланбейли. Он подчеркнул, что ВР нацелена на повышение осведомленности своих сотрудников о кибербезопасности.

АБР улучшил прогноз по росту ВВП Азербайджана

Азиатский банк развития (АБР) в своем сентябрьском отчете повысил прогноз по росту ВВП Азербайджана на 2022 год, сообщает в среду Trend. Ожидается, что рост ВВП в стране в 2022 году составит 4,2 процента по сравнению с 3,7 процента в предыдущем прогнозе. Прогноз АБР по росту ВВП Азербайджана в 2023 году остался без изменений на уровне 2,8 процента. «Этот показатель вырос до 6,2% в первой половине 2022 года с 2,1% за тот же период в 2021 году, поскольку экономика, за исключением крупной углеводородной промышленности, выросла на 9,6%. Услуги выросли на 9,6%, отражая высокие показатели в сфере транспорта, восстановление розничной торговли и удвоение добавленной стоимости

в гостиничном бизнесе после снятия запретов на поездки из-за пандемии. Производство выросло на 4,5% за счет сильного роста производства строительных материалов и металлов, пищевой и текстильной промышленности. Добыча полезных ископаемых выросла на 2,5% за счет увеличения добычи нефти и газа, а строительство - на 7,7%», — говорится в отчете.

Польша видит огромный потенциал в сотрудничестве с Азербайджаном в области «зеленой» энергетики

Польша видит огромный потенциал в сотрудничестве с Азербайджаном в области «зеленой» энергетики на освобожденных [от армянской оккупации] территориях. Об этом сказал посол Польши в Азербайджане Рафал Поборски. «Что касается сотрудничества в области «зеленой» энергетики, то мы пока взаимодействуем не в той степени, в какой хотели бы. Мы обсуждаем с министерством экономики Азербайджана наращивание потенциала сотрудничества в этой области. Польские компании весьма заинтересованы в этом, и им есть что предложить Азербайджану в этой области. Мы также отмечаем общий энтузиазм ЕС в расширении энергетического сотрудничества с Азербайджаном», - сказал посол. Он также отметил, что Польша уже представила властям Азербайджана свою программу «зеленых» технологий GreenEvo

(Green Technology Accelerator) и ждет ее одобрения. Заседание польско-азербайджанской межправительственной комиссии по экономическому сотрудничеству, которое планируется провести 20-21 октября, также предоставит возможность обсудить этот вопрос, отметил дипломат.

Азербайджан может стать ключевым партнером ЕС в будущих договоренностях

Азербайджан имеет реальный потенциал стать ключевым партнером ЕС в будущих договоренностях об энергетической безопасности, поскольку ЕС стремится быстро сократить свою зависимость от российского газа. Об этом в интервью Trend сказал генеральный директор румынской консалтинговой компании SMARTLINK COMMUNICATIONS, глобальный аналитик, консультант и исследователь Раду Магдин. «Мы знаем и приветствуем, что Азербайджан уже сейчас увеличивает поставки природного газа в ЕС с 8,1 миллиарда кубометров в 2021 году до ожидаемых 12 миллиардов кубометров в 2022 году. Это позитивный сценарий в сочетании с соглашением, подписанным между ЕС и Азербайджаном 18 июля. Это является доказательством положительного потенциала укрепления сотрудничества в области энергетики. Поистине историческим является тот факт, что соглашение предусматривает существенное увеличение годового объема экспорта газа из Азербайджана в Европу в течение

следующих пяти лет, повышая долю Азербайджана в потреблении газа в ЕС примерно с 2,5 процента до примерно 5 процентов к 2027 году. Азербайджанский газ может заменить более 10 процентов газа, который Европа до недавнего времени получала из России», — сказал он. Магдин считает, что ЕС и Азербайджан должны вместе держать в поле зрения будущие тенденции.

Обсуждено сотрудничество между Азербайджаном и Финляндией

В рамках участия в неделе высокого уровня 77-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН министр иностранных дел Азербайджана Джейхун Байрамов встретился с главой МИД Финляндии Пеккой Хаависто. Министры обсудили двусторонние связи стран, а также сотрудничество в рамках

международных организаций, в том числе ОБСЕ. Глава МИД Финляндии выразил обеспокоенность по поводу напряженной ситуации в регионе и заинтересовался текущей ситуацией. Министр Джейхун Байрамов подробно проинформировал коллегу о провокациях, совершенных

Арменией в регионе. Он отметил важность продолжения работы по нормализации отношений между Азербайджаном и Арменией на основе норм и принципов международного права. Министры также обменялись мнениями по другим региональным и международным вопросам, вызывающим взаимный интерес.

8 *Qarabağın görkəmli simaları*

Arif Babayev

Qarabağ xanəndəlik məktəbinin görkəmli nümayəndələrindən biri, professor, Azərbaycan SSR xalq artisti Arif İmran oğlu Babayev 20 fevral 1938-ci ildə Ağdam şəhəri yaxınlığındakı Sarıhacılı kəndində anadan olmuşdur.

Arif Babayev 1962-ci ildə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət İnstitutunu bitirmiş, 1963-1966-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında, Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında (1966) çalışmışdır. O, Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski, Zülfü Adıgözəlov kimi sənətkarların ənənələrinə əsaslanaraq, özünəməxsus ifaçılıq üslubu yaratmışdır. 1960-cı ildən başlayaraq Arif Babayevin yaradıcılıq yolu Bakı şəhəri ilə bağlı olmuşdur. O, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində təhsil almışdır.

Əvvəl Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasına, sonra isə Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrına solist kimi dəvət olunan Arif Babayev bu teatrın səhnəsində muğam operalarında **Məcnun, Kərəm** (Ü.Hacıbəyov - "Leyli-Məcnun", "Əsli və Kərəm"), **Aşıq Qərib** (Z.Hacıbəyov - "Aşıq Qərib"), **Camal** (Ş.Axundova - "Gəlin qayası") kimi yaddaqalan obrazilər yaratmışdır. Arif Babayevin ifasında bütün muğam dəstgahlar səslənmiş və lentə alınaraq, Azərbaycan Telera-

dio Fonduna daxil olmuşdur. 1982-ci ildə Bülbül adına Orta İxtisas Musiqi Məktəbində ilk muğam müəllimi kimi çalışmağa başlayıb. Daha sonra - 1984-cü ildə ilk muğam müəllimi kimi Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına işə qəbul olunmuşdur.

Xalq artisti Arif Babayev hazırda Milli Konservatorianın muğam kafedrasının müdürüdür. O, eyni zamanda Xəzər Universitetində muğam dərsi də verir.

Onun yaradıcılığında "Şur", "Seygah" muğam dəstgahları, "Arazbarı", "Qarabağ şikəstəsi" zərbi muğamları xüsusi yer tutur. Xüsusilə, "Seygah" muğamını Arif Babayev təkrarolunmaz bir üslubda oxumuşdur. Xanəndə həm də təsnif və xalq mahnılarının ifaçısı kimi çox sevilir.

Arif Babayevin 70 illik yubileyi münasibətilə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən xanəndənin səsyzılarından, həyat və yaradıcılıq yolunu əks etdirən şəkillərdən ibarət CD-albom nəşr olunmuşdur.

A.Babayev dünyanın 50-dən çox ölkəsində qastrol səfərlərində olaraq, Azərbaycan muğamını ləyaqətlə xarici ölkə tamaşaçılarına təqdim etmiş, Amerika, Avropa, Asiyanın bir çox ölkələrində Azərbaycan muğam sənətini musiqisevərlərə tanıtmışdır. Onun səsi respublikada və xaricdə qrammofon vallarına və kompakt

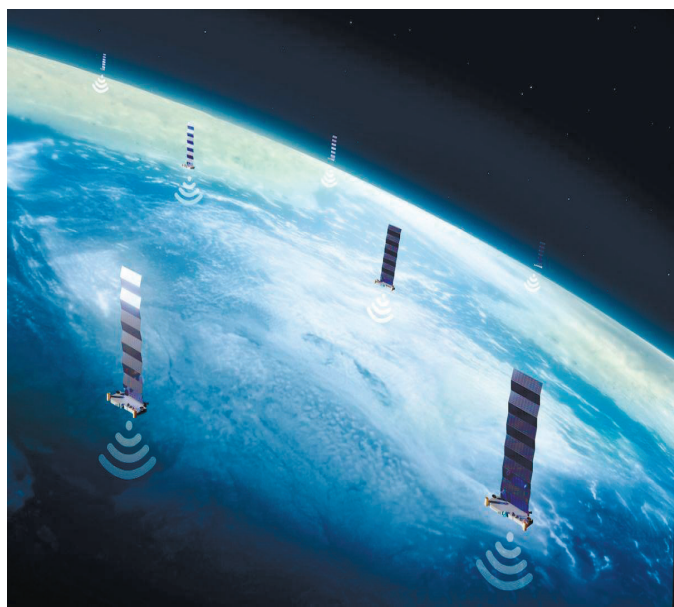
disklərə yazılıb. Yetirmələri bu gün muğam sənətinin tanınmış simalarıdır.

Böyük sənətkar muğam müsabiqələrində münsiflər heyətinin üzvü kimi iştirak edir. O, öz bilik və bacarığını istedadlı xanəndələr nəslinin yetişməsinə sərf edərək, Qarabağ muğam ifaçılığı ənənələrini yaşatmağa çalışır.

Dövlətimiz tərəfindən muğam sənətimizin inkişafındakı xidmətlərinə görə A.Babayevin yaradıcılığı həmişə yüksək qiymətləndirilib.

Görkəmli muğam ustası, böyük xanəndə Arif Babayev mədəniyyətimizə və muğam sənətimizə bəxş etdiyi əvəzsiz töhfələrə görə 1988-ci ildə xalq artisti, 1996-cı ildə professor, 1998-ci ildə "Şöhrət" və 2008-ci ildə "İstiqlal", 2018-ci ildə "Şərəf" ordenlərinə layiq görülmüşdür. Ona 2010-cu ildə Heydər Əliyev Fondunun təsis etdiyi Beynəlxalq "Qızıl Çinar" mükafatı təqdim edilib.

Azərbaycan "Starlink"dən internet ala bilərmə?

Ötən həftə amerikalı milyarder, "SpaceX" şirkətinin rəhbəri olan İlon Mask bəyan etdi ki, "Starlink" peykləri artıq dünyanı əhatə edib. Hətta Antarktidada da onun xidmətlərindən istifadə etmək olar.

Ən son məlumatlara görə, hazırda 2 300-dən artıq "Starlink" kosmosdadır və 500 mindən artıq aktiv abunəçiyə xidmət göstərir.

Layihəyə start verildiyi 2015-ci ildə isə peyklərin ümumi sayının 4 000-dən çox olacağı planlaşdırılırdı.

Bir sıra ölkələr artıq bu layihəyə qoşulmaq niyyətində olduqlarını açıqlayıblar. Məsələn, Gürcüstanın Milli Kommunikasiya Komissiyası iyunda məlumat yaymışdı ki, "SpaceX"la sıx əməkdaşlıq edilir, iyunun 29-da törəmə şirkət - "Starlink Georgia" yaradılıb. Qonşu ölkə "Starlink"-in xidmətlərindən istifadə etməklə dağlıq rayonları və yaşayış məntəqələrini internetlə

təmin etmək niyyətindədir.

Azərbaycanda da ölkə ərazisinin 60%-ə qədərini dağlardan ibarət, uçqarlarda yaşayan vətəndaşların internetə çıxışının məhdud olduğunu nəzərə alaraq bu təcrübəni sınaqdan keçirmək mümkündür. Bununla belə, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən "Report"-un sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, hazırda nazirliyin tabeliyindəki Kosmik Agentlik ("Azərkosmos") peyk internet xidmətlərinin təqdim edilməsi ilə bağlı araşdırmalar aparır, amma hazırda "SpaceX"-la hər hansı danışıqlar aparılmır.

Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz isə "Report"-a bildirib ki, Azərbaycan Ukraynadakı hadisələrdən nəticə çıxarmalı, "Starlink"-dən istifadə etməlidir. "Ukrayna və digər ölkələrdə baş verən hadisələr göstərdi ki, hər an belə alternativlərə ehtiyac var. Dünyada qəbul olunan aksioma var: İnternet alternativliyi sevir. Ətrafımızda baş verənlər də onu göstərdi. Ukrayna ondan çox məharətlə istifadə elədi. Hətta hərbi məsələləri də bu yolla həll etdi. Bu, böyük iş idi.

Odur ki, Azərbaycanın da yalnız ucqar ərazilərdə "Starlink"-dən istifadə imkanlarını nəzərdən keçirməsi doğru olardı. Dövlət xərclərin az olması baxımından da bu layihəyə qoşulmaqda maraqlı olmalıdır. Digər tərəfdən də strateji əhəmiyyət daşıyan sahələrdə də bu alternativlərdən də istifadə edilməsi doğru olardı. Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin "SpaceX" şirkəti ilə əlaqə qurması və ona münbət şərait yaratması milli maraqlar baxımından da uyğundur".

22-28 sentyabr 2022-ci il

"Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı" İctimai Birliyi layihənin icrasını davam etdirir

Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin "Şuşa ili" çərçivəsində elan etdiyi xüsusi qrant müsabiqəsinin qalibi olan "Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı" İctimai Birliyi "Şuşa rayonunun demoqrafik, sosial-iqtisadi inkişaf vəziyyəti və perspektivləri" adlı layihənin icrasını davam etdirir.

Ötən həftə ərzində də layihə üzrə işlər davam etdirilib. Şuşanın iqtisadi, sosial, demoqrafik göstəriciləri haqqında toplanmış arxiv materialları araşdırılmış, bölmələr üzrə sistemləşdirilmişdir. Nəşr olunacaq kitabın müəyyən edilmiş strukturuna dəyişikliklər və əlavələr edilmişdir, fəsilər və paraqraflar yenidən nəzərdən keçirilmişdir.

"Şahdağ Xeyriyyə" İB layihə icrasına start vermişdir

"Şahdağ Xeyriyyə" İB 1 sentyabr 2022-ci il tarixindən Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi tərəfindən maliyyələşdirilən "Aztəminatlı ailələrdən olan uşaqların "soft skills" – təməl bacarıqları ilə tanış edilməsi tədbirləri" adlı layihənin icrasına başlamışdır. 2 ay müddətində icra ediləcək layihənin əsas ideyası aztəminatlı ailələrdən olan şagirdləri 21-ci əsrin vərdisləri olan yumşaq vərdislərlə ("soft skills") – təməl bacarıqlarla tanış etməkdir.

"Peşəyönümlü təhsilin inkişafına yardım" İctimai Birliyi layihənin icrasına başlamışdır

"PEŞƏYÖNÜMLÜ TƏHSİLİN İNKİŞAFINA YARDIM" İCTİMAİ BİRLİYİ (PTİY İB) 1 sentyabr 2022-ci il tarixindən Azərbaycan Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi tərəfindən maliyyələşdirilən "Tələbə və məktəblilərin açıq təhsil resurslarından (Open Educational Resources - OER) istifadəyə hazırlanması tədbirləri" adlı layihənin icrasına başlamışdır. 2 ay müddətində icra ediləcək layihənin əsas ideyası şagirdləri və tələbələri açıq təhsil resurslarından (Open Educational Resources - OER) istifadəyə hazırlamaqdır. Məlum olduğu kimi, YUNESKO-nun son 10 ildəki siyasəti elm, təhsil və mədəniyyət yönümlü məlumatların açıq,

mişdir. Fəsilər daxilində fotoşəkillərin yerləşdirilməsi müzakirə edilmişdir.

Layihə çərçivəsində ekspertlərin Şuşa şəhərinə səfəri planlaşdırılıb. Onlar Şuşada kənd təsərrüfatı istehsalının dinamika, şəhər əhalisinin ərzaq məhsulları ilə təmin edilməsi, ekoloji təmiz məhsul istehsalının təşkili imkanlarını araşdıracaqlar.

Layihənin sonrakı icrasını müzakirə etmək üçün iştirakçılar öz mülahizələrini bölüşdülər və görəcəyi işlər barədə tapşırıqların icrasını davam etdirirlər. Layihənin gedişatı təşkilatın orqanı olan "İqtisadiyyat" qəzetində və digər qəzetlərdə və saytlarda mütəmadi olaraq dərc edilir.

lar müasir əmək bazarında vacibdir. Gəncləri bu bacarıqlara məktəb illərindən hazırlamaq lazımdır. Ənənəvi məktəb təhsili bu məsələlərin həllini nəzərdə tutmur. Bu məqsədlə belə mühüm bacarıqların sistemli öyrədilməsinə, ilkin mərhələdə şagirdlərin bu haqda maariflənməsinə ehtiyac var. Layihə çərçivəsində bu məsələlərə diqqət edəcəkdir. İlk mərhələdə layihə komandasının üzvləri seçiləcək və onlar arasında iş bölgüsü həyata keçiriləcəkdir.

əlyətərlə və pulsuz olmasına yönəlib. Təhsil sahəsində İKT-nin tətbiqi onun səmərəsini dəfələrlə artırır. Lakin bu məqsədlə təhsil yönümlü xüsusi tədris resurslarına ehtiyac yaranır. Belə resurslar isə azdır. Bir çox ölkələr öz məktəblərini kompüterlərlə təchiz edib, onları İnterneta qoşduqdan sonra da tədrisdə onlardan səmərəli istifadə mümkün olmur. Çünki müvafiq elektron tədris resursları vaxtında hazırlanmamışdır. Bu məqsədlə bütün dünyada mövcud elektron kontentə açıq, əlyətərlilik imkanını yaradılması siyasəti həyata keçirilir. Bizim ölkəmizdə də 10 il əvvəl Açıq Təhsil Resursları (ATR) az idi. Lakin 2014-cü ildən sonra xeyli resurslar

yaradıldı. Xüsusən də pandemiya dövründə tele-dərslərin yaradılması istiqamətində konkret işlər görüldü, yüzrlə tele-video- dərslər hazırlandı və İnternetdə (TN-in xüsusi saytlarında və qismən də youtube platformasında) yerləşdirildi. Bundan bir müddət əvvəl isə məktəb dərslikləri elektron formatda (əsasən PDF variantda) və zənginləşdirilmiş elektron dərsliklər formatında (multimedia imkanlı) qeyd edilən saytlarda yerləşdirildi. Bunlar hamısı ATR hesab edilir. Layihə çərçivəsində şagirdləri və tələbələri bu resurslarla tanış edəcəyik. İlk mərhələdə layihə komandasının üzvləri seçiləcək və onlar arasında iş bölgüsü həyata keçiriləcəkdir.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Aytən Səmədzadə, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacızadə, Elşad Səmədzadə, Məhiş Əhmədov, Müşfiq Atakişiyev, Bəyalı Ataşov, Zəhid Məmmədov, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Abbas Əliyev

Dizayner:
Lamiyə NƏBİYEVƏ

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq:
+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnmis, "Azərmedia" MMC mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 1500